CISO

Hfl. 4,95

4

Bfrs. 69

stripgids

STUDIO VANDERSTEEN

PIP INTERNATIONAL

ARAM

FXRH

Verowin

• DE EDELE RIDDER •

Steeds hopelozer werd de strijd. Opnieuw zette Roland, die reeds gewond was, Olifant aan zijn lippen. Machtig schalden de klanken boven het strijdgewoel.

«De tweede maal!» riep Keizer Karel bezorgd uit, «Roland moet zich in nood bevinden!» Doch weer slaagde Ganelon er in, hem gerust te stellen.

Nog duurde de slag in de bergpas voort, doch Roland zag in, dat zijn dapperen een verschrikkelijk lot wachtte. Hij baande zich een weg naar Verowin, en beval hem, zich naar de Keizer te spoeden.

Aanvankelijk weigerde de jonge ridder, zijn vrienden in de steek te laten, doch op Roland's aandringen, wendde hij eindelijk de teugel en gaf zijn paard de sporen.

Roland en de zijnen verdedigden zich heldhaftig, doch de overmacht was te groot en zij werden teruggedrongen tegen de rotsen. Roland schreeuwde tot de schutters, die van de berghellingen hun bogen op hem richtten: «Gij hebt mij door verraad gekregen! Ziet toe, hoe Roland sterft!» Er viel een doodse stilte.

(Wordt voortgezet)

EVEN VOORSTELLEN :

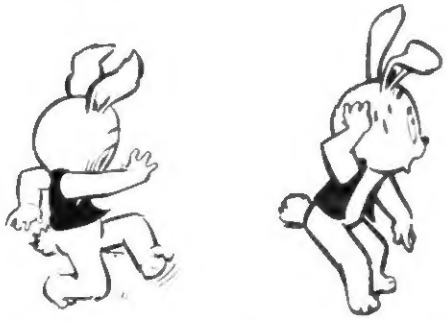

P. „ARAM"

Reeds op de lagere school voelde Pieter Cornelis Wijn (geboren op 17 mei 1929 te Hilversum, van beroep illustrator, wonende te 's Gravenhage)doordat je je daarin zo goed kon uitdrukken/uitleven, een grote drang tot tekenen en bekladde zijn boeken en schriften.
Toen hij - via een advertentie - in 1948 door Maarten Toonder een kans kreeg om van deze liefhebberij zijn broodwinning te maken, greep hij het werk op de tekenfilmafdeling met beide handen aan. Na verloop van tijd beviel hem echter het tekenen van tussenstandjes van door anderen ontworpen figuurtjes niet zo best meer.
Voor het toenmalige Tom Poes weekblad volgden van zijn hand een paar probeersels, waarin FIOLET DE SPEELMAN avonturen beleefde met " De zwarte hertog " en " De moorse tovenaar ".
Hij continueerde met twee aantrekkelijke vertellingen over VEROWIN, een ridder ten tijde van Karel de Grote, berustend wat milieu aangaat op historische achtergrond, doch verder op fictie.
Het stopzetten van het Tom Poes weekblad werd niet door VEROWIN overleefd, daar het verkopen van een weekstrip toen nogal moeilijk bleek.
Veel van de teksten werden geschreven/bewerkt door Waling Dijkstra - kleinzoon en naamgenoot van de bekende Friese dichter. Dijkstra's invloed is zeer merkbaar. Hij werkte tevens samen met de tekenaar van Eric de Noorman. Vandaar dat men ook bij Wijn's werkstukken titels en thema's aantreft die meer dan eens parallel lopen met die van Eric de Noorman.
Na VEROWIN bleek P. C. Wijn's grootste succes ARAM VAN DE EILANDEN, de belevenissen van een ridderlijk avonturier wiens lotgevallen hoogtij vierden in de navolgende buitenlandse persmedia : Nieuws van de dag ; Le jour ; L'independence ; La Wallonie (België) ; La presse; Le droit ; Le soleil (Canada) ; Ude og Hjemme (Denemarken) ; Pohjanmaan Kansa ; Hämeen Kansa ; Länse Suomi ; (Finland) ; La Nouvelle République ; L'est éclair ; Le courir de l'escaut ; Eclair des Pyrenees (Frankrijk) ; Narodowiec (Pools - Frankrijk) ; The deepika (India) ; Ka Yhan (Iran) ; Las provincias (Spanje) ; De West (Suriname) ;Turkyiye yayinevi ; Gundur (Turkije) ; Morgon Tidningen ; Nordvastra Skanes Tidningar ; Smalands bygdens Tidning AB (Zweden).
Ongeveer 10 Nederlandstalige albums werden over deze - uiterlijk op Wijn gelijkende - held uitgegeven. Aan dit als dagstrip opgezette beeldverhaal werkte hij ongeveer 10 jaar, hetgeen 40 titels opleverde, die echter niet allen door hem getekend werden. Illustrator Henk Alleman nam de Aram-taak ongeveer één jaar waar. Het verschil tussen b. v. het door hem getekende " Het geheim van de stalknecht " en originele Arams is duidelijk zichtbaar. Deze tijdelijke overname wreekte zich blijkbaar, daar niet lang daarna de belangstelling voor die reeks afnam. De serie ARAM VAN DE EILANDEN - ridderromantiek in beeldvorm - bestaat uit 2 series. De eerste werd in het Vlaams uitgegeven en omvat 5 verhalen, die tevens in albumvorm verschenen. Van de overige titels werden destijds in Nederland, jammer genoeg, slechts 4 of 5 waardig gekeurd om
Sindsdien werkt hij weer voor Toonder's Studio's, waar hij samen met Lo Hartogh van Banda en Eiso Toonder de dagstrip KONING HOLLEWIJN maakt. Met Wim -

C. WIJN

Sim & Pans - Lensen produceert hij met succes het sprookjesachtige PUK EN POPPEDIJN voor het weekblad De Spiegel. PUK EN POPPEDIJN was niet Wijn's eerste " Spiegelstrip ". In 1963 namelijk nam hij HOLLE PINKEL, een kleuterstrip van Andries Brandt, over. Wijn maakte van deze dagstrip een weekstrip.
De Spiegelredactie ging verder door in plaats van HOLLE PINKEL een eigen "grote letter " - kinderstrip te wensen. Dit was een kolfje naar P. C. Wijn's hand en hij schiep : een 6 à 7 jarige tweeling. Het jongetje PUK en het meisje POPPEDIJN, PUK is de gangmaker en de onderzoeker, en de bedachtzame, gewetensvolle POPPEDIJN redt wat er te redden valt. (Samen de volmaakte mens).
Na het twaalfde deel echter verzocht de opdrachtgever om een dubbele bodem, opdat dit beeldverhaal voor jong en oud genietbaar zou worden. Daar de klant tot op zekere hoogte koning blijft, werd een compromis gevonden. Deze vroegere kleuterstrip werd primair opgeschroefd tot tenminste kinderstrip. Zo'n opdracht is moeilijk te verwezenlijken en het is te hopen dat dit fijne product niet aan

'N DRONKEN KEREL..! EN HIJ IS NOG IN 'N RUZIE-STEMMING OOK..!
IK RUZIE MAKEN..? JE BENT GEK, VENT! IK BEN NIET...HIK.., DRONKEN, HOOR! MAAR JE K.KAN... HIK,..BARSTEN! MEER SALOONS IN DE STAD!

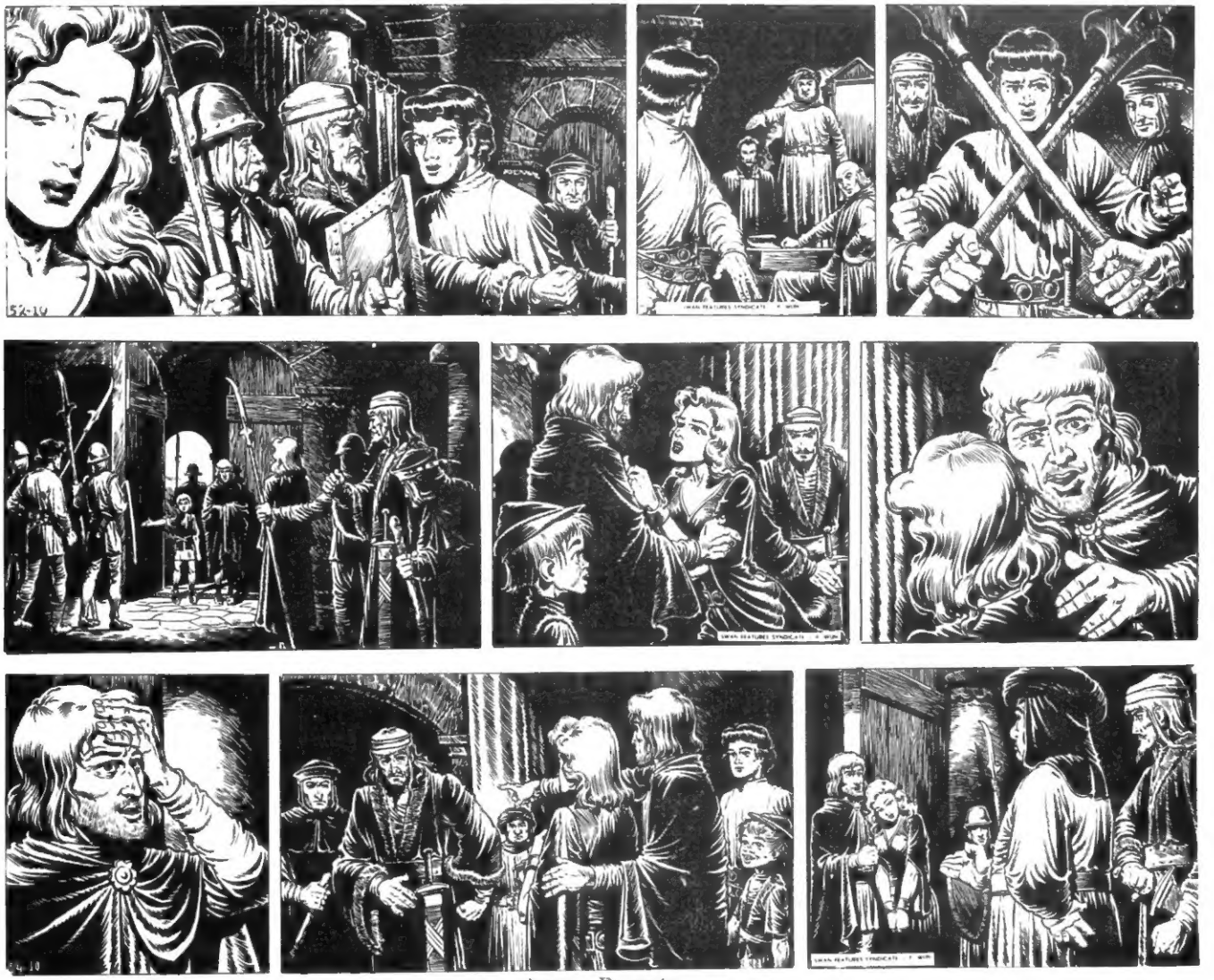

Aram – De grote
opstand
(niet in boekvorm)

Aram –
De ondergang van Ur.

OEI!
PFLPS..'E-EZELS... KUIKEN!! EH... UILS-VEULEN, BEDOEL IK!! HOE HAAL JE HET IN JE BOL OM DAT TOUW LOS TE KNOPEN??!
DAT HEB IK OOK NIET GEDAAN!!
COP. TOONDER STUDIO'S N.V.
OIJJJ.... M'N VOET!! VERSTUIKT!! DRAAG ME NAAR BINNEN, BENGEL!!!
DRAGEN? PFF... ALSOF HET NIKS IS!
HO!! HALT! STOP!! N-NIET ZO ONBESUISD, NEEF PUK!!!
AHA... MIJN HELP-HANDJE! DAAR IS HET.... EN HET WERKT UITSTEKEND, ZO TE ZIEN.....
2-18

Puk en Poppedijn

charme gaat inboeten.
Met ingang van de dubbele bodem werd OOM ROLLO ingelast. Deze opgeblazen kerel belichaamt alle ondeugden der volwassenen. De mogelijkheden om bestaande merkwaardige toestanden op aparte wijze bespottelijk te maken, worden dan ook keurig uitgebuit in de navolgende titels:
HET TOVERTAFELTJE (gulzigheid - tafeltje dek-je).
DE WONDERPOP (persoonsverwisseling)
DE WOUDKONING (wreedheid tegen dieren).
HET ZWEEFKLEEDJE (reisavontuur)
DE GRIJPSTUIVER (verveling en voldoening) .
DE STIPPELVLINDER (geld maakt niet gelukkig).
DE FLIEREFLUIT (gewoon avontuur).
KONING WINTER (accentuering van elementen).
DE PECHVOGEL (bijgeloof).
HET ROVERSEILAND (zeeavontuur).
HET SPIEGELBEELD (frustratie)
HET SPRAAKWATER (als de dieren konden spreken.
gebundeld te worden gepubliceerd.
Zeker in de eerste afleveringen van ARAM is een opvallende gelijkenis in tekenstijl te bespeuren met die van H. G. Kresse, de geestelijke vader van Eric de Noorman, op te vatten als studie detaillisme/perfectionisme. Wijn maakt gebruik van willekeurige gegevens om al tekenend - ook van anderen - te leren. Ondanks dat hij zich minder diepgaand

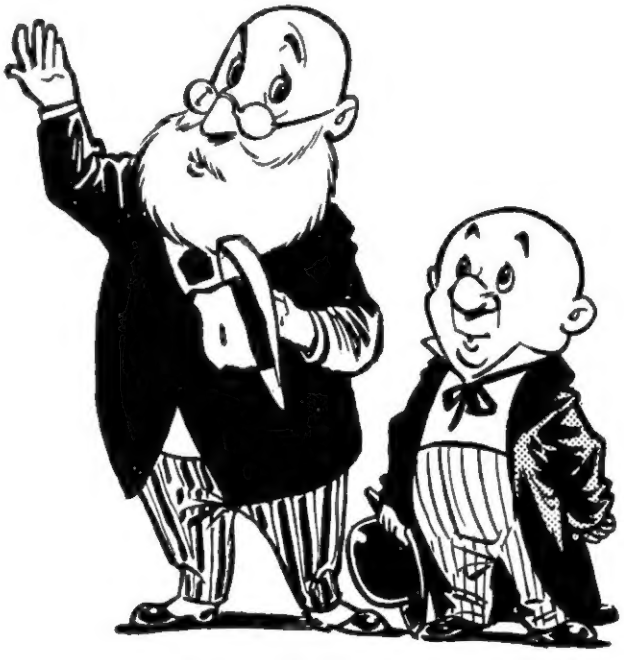

Koning Hollewijn

oriënteert dan Kresse concludeert hij dat de tekst van het beeldverhaal een zeer belangrijk element is om het geheel te doen slagen.
Piet Wijn, die onder het werken niet aan de wensen van zijn publiek denkt, vertelt: " Aan de amusementsfactor van ARAM besteedde ik mede aandacht. Verder was ik domweg de tekenaar van deze verhalen. Het uitbeelden van de karakters was een kwestie van over en weer suggereren en schaven tot een compromis werd bereikt. " Deze tekenaar uit " zelfbevrediging " en veelvuldig gebruiker van mystiek vindt strips vooral een vorm van ontspanning en amusement. Ergens acht hij de moraal in het verhaal ook wel belangrijk.
Bij het relaas over zijn stappen en misstappen op het glibberige pad der stripwereld vertelt hij een leuke anecdote : " Ik heb, in een onachtzame bui, ARAM voor een tweede maal doen huwen, terwijl deze hoffelijke held nog niet van zijn eerste gade af was. De reacties hierop waren niet van de lucht. "
Wijn vindt het prachtig om werkelijkheidsvertekening te scheppen in zijn illustraties. Over ARAM zegt hij : " Als je ziet wat die vent presteert ! Een normaal mens zou allang afgeknapt zijn !"
Via het persbureau SWAN FEATURES SYNDICATE, Leidsegracht 41, Amsterdam, kan men nog van de imponerende ARAM genieten in : De Zierikzeesche Nieuwsbode ; De Vrije Zeeuw ; Goois Nieuwsblad en de Schoonhovense Courant.
Piet Wijn vervaardigde voorts strips over : Alleen op de wereld ; Manuello y Gonza ; De scheepsjongens van Bontekoe; en ter vervanging van de welbekende Paroolstrip " Kapitein Rob " creëerde hij FRANK DE VLIEGENDE HOLLANDER (in België : Frank de vliegende Vlaming !) waarvan 4 albums werden uitgegeven.
" Hoewel dat zakelijk gesproken een zeer aantrekkelijke strip was, stond het genre mij na korte tijd al zo tegen, dat ik na één jaar aan mijn contractuele verplichtingen te hebben voldaan, het contract maar heb opgezegd. "
HET GOUDLAND (wat is zeldzaam).
DE LENTEBRON (de eeuwige jeugd).
HET KONINGSZWAARD (als de nood het hoogst is, is Barbarossa nabij).
DE NEVELPIJP (verdovende middelen).
DE KRACHTZWAM (betrekkelijk maken van krachten).
Piet Wijn weet nog niet hoe het volgende verhaal zal gaan heten. Het loopt onder het werken toch vaak anders dan de plot. Misschien wel daarom is P. C. Wijn - tekenaar romantische stijl - er vooral in geslaagd vlotte ontspanningslectuur voor de jeugd te brengen.

ARAM - titellijst.

De met * aangeduide verhalen kwamen ook uit in boekvorm ; over de andere verhalen kon geen zekerheid verkregen worden.

1. Aram van de eilanden. *
2. Aram en de broeders van de kust. *
3. Aram en het geheim van de gesloten deur. *
4. Aram en de Gulden steen. *
5. Aram en het teken van Yago.
6. Morgan de Magiër.
7. Het zwaard van Palermo. *
8. De leeuw van Bashra (1) één album. *
9. De leeuw van Bashra (2). *
10. De gouden horde. *
11. De zoon van Aram.
12. De ondergang van Ur. *
13. Het porceleinen masker.
14. De terugkeer van Aram.
15. Het raadsel van Rovanna.
16. De steen van de profeet.
17. De broederschap der bronzen draak.
18. De Goudschatten van Bagdad.
19. De terugkeer van Morghan de Magiër.
20. Het oog van Siva.
21. Korban de verschrikkelijke.
22. Het geheim van de stalknecht.
23. De rode burcht van Iphanga.
24. Dipo de donkere dwerg.
25. De heer der slangen.
26. De vorst van Suprania.
27. De grote opstand.
28. Het spookslot aan de Tiber.
29. De zeekoningin.
30. De gouden kroba.
31. De val van Baranca.
32. Het smokkelschip Brittania.
33. Het monster van Lochness.
34. De nieuwe wereld.
35. De wraak van de grijze beer.
36. De liefde van de rode bloem.
37. De gouden tomahawk.
38. Het geheim van de Turtontower.
39. De oneerlijke rechter.
40. De blanke medicijnman.

J. J. Nieuwstraten.

WIJ MISSEN "PIP INTERNATIONAL"

De meeste lezers zullen hieronder wellicht voor 't eerst met de behandelde strips kennismaken. Dat is ook begrijpelijk omdat het tijdschrift "Pip-International" enkel in de Duits sprekende landen werd verspreid. Zonder dit soort strips op het hoogste stripniveau te willen verheffen, zijn wij van mening dat er destijds te weinig aandacht aan werd geschonken door de Europese fanzines en striptijdschriften. Wij willen het vooralsnog doen, ondanks het feit dat Pip thans al meer dan een jaar niet meer verschijnt.
Het eerste nummer van het duitstalig Zwitsers stripmaandblad verscheen in juni 1971 en bevatte naast een aantal pin-up foto's, kartoens en oninteressante artikeltjes, vier strips voor volwassenen. Zowel "SCARLETT DREAM" (door Gigi & Moliterni) als " JODELLE " (door Peellaert & Bartier) waren al eerder verschenen bij E. Losfeld in Frankrijk, maar de dure albums waren vrijwel onbekend gebleven bij de Duitssprekenden.
" Scarlett Dream " was bovendien in afleveringen gepubliceerd in het Franse V-Magazine, een tijdschrift dat onder de kundige leiding van George Henri Gallet, reeds vanaf 1962 " strips voor volwassenen " (Barbarella - Scarlett Dream - Blanche Epiphanie) bracht. Ten onrechte werd Pip als " die erste Comic-Strip-Zeitschrift für Leute zwischen 17 und 117 " gepropageerd.
Naast de sex-belevenissen van " LORD APPLEPIE " (Lord Plumpudding), gagstrip van een zekere Vicar (vanaf nr. 8 door de Spanjaard Garcia Lorente voortgezet) bevatte het eerste Pip-nummer een opmerkelijke " SIEGFRIED " met zijn nog opvallender gezellinnen. Deze vrolijke satire op de gekende Germaanse sagenheld uit het Middelhoogduits heldenepos werd door Weynstein geschreven en behoorlijk getekend door Riccardo. In negen afleveringen liet men de superpotente Siegfried op zoek gaan naar de geschikte vrouw onder het motto :" Ich weiss die Ehre wohl zu schätzen, doch wer zweimal mit derselben pennt gehört schon zum Establishment ". Daarbij week men meer dan eens af van het oude scénario, zodat de gemotoriseerde held ook een poosje bij de "Lorelei" en zelfs bij het monster van "Loch Ness" kon vertoeven.
De bewerkte versie van het Nibelungenlied stond nogal in contrast met " SCARLETT DREAM ", " JODELLE ", " PAULETTE" (door Wolinski en Pichard vanaf nr. 4, sept. 1971) en " EPOXY " (door Van Hamme & Cuvelier vanaf nr. 6, nov. 1971), vanwege de gevulgariseerde erotiek. Erotiek die een weinig boven het verstande lijk peil van de gemiddelde "man-van-de-straat" stond, maar wel voldoende intellect en vooral ook satire bevatte om geen "pornografie" te zijn. In tegenstelling tot de Losfeld-publikaties(Scarlett Dream-Jodelle - Epoxy) die voor een geselecteerd publiek waren bestemd beoogde men met " Siegfried " een heel andere lezer. Hier en daar kon men vaag geslachts - organen ontdekken en op de omslag van het

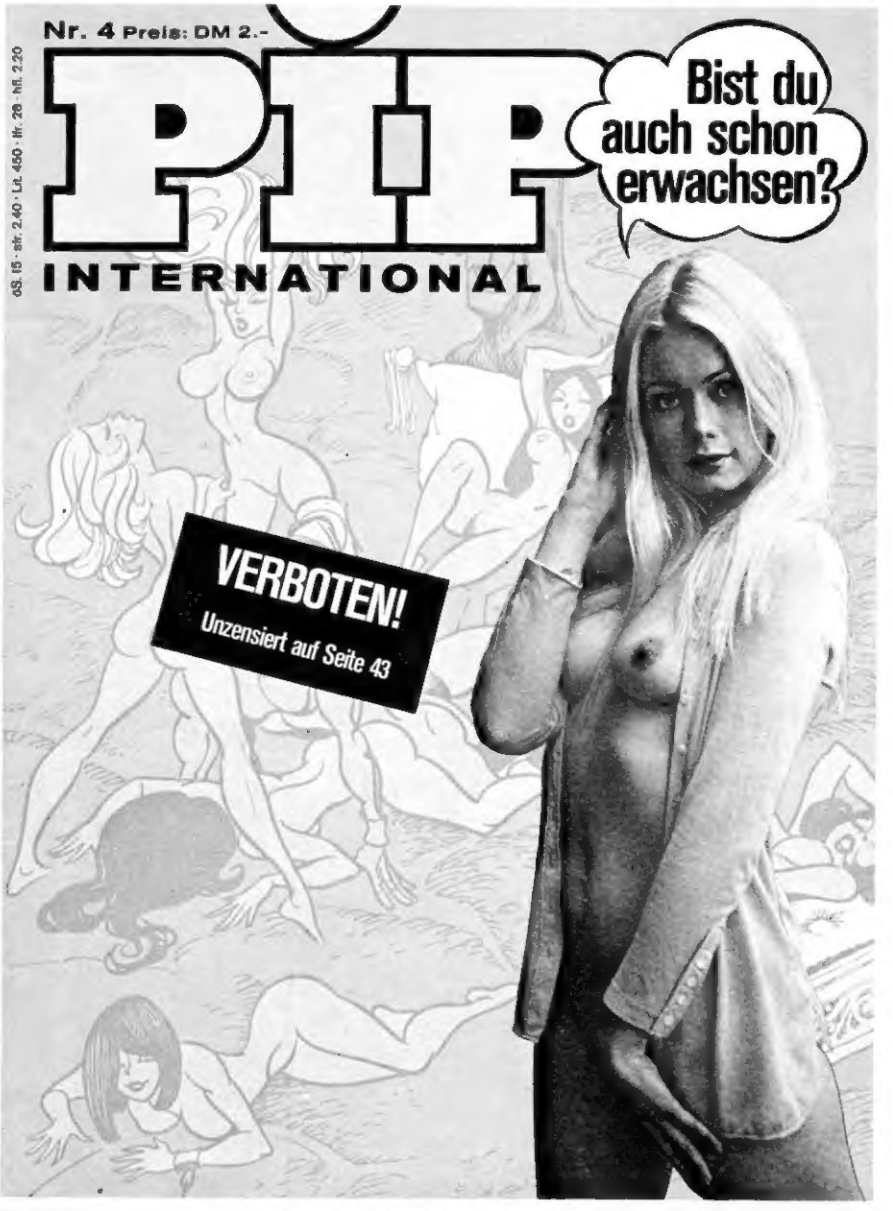

Ende der ersten Runde!

vierde nummer (sept. 1971) maakte men reclame met cunnillingus die wel op dezelfde omslag "verboten" maar "unzensiert auf Seite 43 " te zien was.
Bepaalde "toestanden" werden ook min of meer duidelijk in beeld gebracht en het veelvuldig gebruik van "schuine" opmerkingen maakten het de lezer allemaal wel duidelijk zonder dat men "drie-letterwoorden" hoefde te gebruiken. Het was een vrij franke benadering van de sex die nauwelijks voorkwam in, laten we zeggen, bovengrondse striptijdschriften die langs de gewone kanalen werden verspreid.
Wellicht vanwege het succes van " Siegfried " besloot men het tijdschrift in die zin voort te zetten. Omdat er geen bestaande strips met de verlangde erotiek beschikbaar waren, was men verplicht exclusieve strips te maken. Dat deed men ook, voornamelijk met Spaans talent.
In het tweede nummer van 1972 maakten wij voor het eerst kennis met " WAT 69" een 220 Volt sex-monster, een liefdesmachine met het uiterlijk van een beeldschone vrouw, maar binnenin van kop tot teen voor liefde geprogrammeerd. Zij kon na bepaalde inspanningen nieuwe energie opladen door eenvoudigweg twee vingers in een stopkontakt te steken.
Deze unieke heldin voor de geschiedenis van de sex-strip stond borg voor menige dolkomische aflevering, waarbij de uitzonderlijke capaciteiten van de nymphomane heldin steeds centraal werden gesteld. De dolle liefderobot bleef iedere man (of groep mannen) gemakkelijk de baas en de enige hoop zou het ogenblik zijn waarop deze " Dolle Mina " zich met de "superpotente man " zou meten en zich, gelijk een batterij die teveel van zichzelf heeft gegeven, helemaal plat zou "pippen". De avonturen van de levende accu werden geschreven door de Spanjaard Jorge Bernet (Paul Foran - Dan Lacombe in Robbedoes) en ook door hem getekend in een Robbedoes/Franquin achtige stijl. Daarbij ging hij toch wel zo talentvol te werk dat het haast onbegrijpelijk is dat deze 100% ontspanningsstrip niet meer waardering heeft gekend in de stripwereld, en bij mijn weten, elders nog niet werd uitgegeven. (Maar misschien blijkt hieruit precies het unieke van het tijdschrift omdat de strips wellicht te platvloers werden beoordeeld om in andere tijdschriften een plaats te vinden).
Hetzelfde kan gezegd worden over de bewerkte versie van Homeros' " ODYSSEUS " door Weynstein en Bardon (R. Mendez) geschreven en toch wel behoorlijk getekend door de Spanjaard Carlos Giménez (Dany Futoro, Ray 25 in Kuifje) ook al zocht hij zo nu en dan inspiratie in andere sex-strips. Met de klemtoon op de sex werd ons hier à la " A bedside Odyssey " (boek verschenen te Parijs, Olympia Press, 1966) een strip geserveerd met bijzonder plezierige unieke ingrediënten, waarvan de vrouwen gaande van Circe over Polyphema, de sirenen, de Lotophagen, de herderinnen, Calypso, Athena, Leukothea, de dochters van Alkinoos, tot Penelope, Odysseus's eigen vrouw, het overgrote deel uitmaken.
Ook wil ik uitdrukkelijk stellen dat deze strip niets verschuldigd is aan de andere " Odysseus " van Jacques Lob en G. Pichard, nl. " Ulysse ", verschenen in Linus, Charlie en Phénix, en voor mijn

part even hoge lofbetuigingen verdient op het terrein van de sex en de humor dan " Ulysse " voor de science-fiction heeft gekregen (Phénix nr. 30).
Het hoogtepunt van het tijdschrift lag ongetwijfeld in de periode tussen het nr. 3 van 1972 en het nr. 12 van datzelfde jaar, wanneer de strips " WAT 69 " en " Odysseus " samen verschenen. Geen enkele van de andere verschenen exclusieve strips bereikte een hoog peil. Zo bleef de strip over de vrouwelijke reporter " BIENE " door de Spanjaard Mascaro (vanaf nr. 3, 1972) ver beneden de mogelijkheden. Het scénario van " BIMBA , DAS DSCHUNGEL - GIRL " door R. Mendez (vanaf nr. 8, 1972) bleek te zwak om te kunnen wedijveren met " Wat 69 " of " Odysseus ".
Ook een mislukte poging was " OTTO PIP " door de bekende Spanjaard J. Blasco (vanaf nr. 7, 1972) (Los Guerilleros in Robbedoes). Van bij de aanvang kan men hier aanvoelen dat het een gedwongen creatie betrof en noch de anti-held, noch de auteur voelden zich gelukkig bij de vrouwen. De eerste episodes waren zelfs niet sexy, en vanaf het nr. 3/4, 1973 begon Blasco sexy horror-strips te tekenen met Otto Pip als gastheer. Ondertussen was het duidelijk geworden dat de zuivere humoristische sex-strip onvoldoende bleek te zijn om het tijdschrift levendig te houden. Vanaf het nr. 3/4, 1973 verscheen Pip driemaandelijks. De laatste Spaanse aanwinst, Esteban Maroto, een man met een enorm tekentalent, maar die zijn inspiratie, evenals Giménez wel eens elders zoekt en zichzelf herhaalt, leverde vanaf nr. 12, 1972 een Sword & Sorcery-held " KORSAR ".
De humor moest de plaats ruimen voor de horror, het geweld, en alhoewel Maroto's vrouwtjes bijzonder sensueel werden voorgesteld (Maroto leverde in ieder geval ook mooiere kleurenplaten voor "Pip" dan voor "Dracula") begon Pip meer en meer op Creepy te lijken. Het eigen karakter van het tijdschrift, gelegen in de kenmerkende gevulgariseerde erotiek, de dubbelzinnige opmerkingen, de platvloerse humor, de satire, de superpotente helden en nymphomane heldinnen... ging verloren. Gelukkig was " WAT 69 " tot het laatste nummer 6 van 1973 trouw gebleven aan de opzet.
In een latere Pip of andere Pip komt zij misschien opnieuw tot leven en kan zij wellicht de aanleiding zijn tot nieuwe soortgelijke 100% sexy- en ontspanningsstrips. Zij zouden een welkom kontrast vormen met de baldadigheden die tegenwoordig - ook in de strip - en vooral in de sexstrip - hoogtij vieren. Wanneer in deze tijd, de stripmaandbladen, niet zozeer op een zuiver kinder- dan wel op een adolescent en volwassen publiek gericht, meer en meer het licht zien, dan moet er voor dit soort strips, dacht ik, toch wel een plaatsje vrij te pleiten zijn. Wij hopen en zij verdienen het.

S. J.

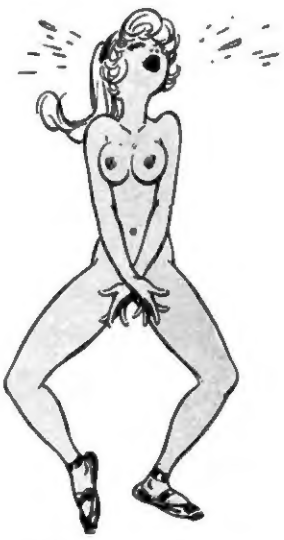

Ich werde Ihnen jetzt sagen, welches Bein Sie belasten müssen.
Na, dann los, Kleiner.
Solchene Knödl! Einmalig!
Bevor man sich einer Lady nähert, nimmt man die Mütze ab!
Mann, ist die heiß!
Dann eben mit Mütze.
Der Schnee . . .
. . . die schmilzt ois z'amm!
Ich kann nicht . . .
Euer Schnee ist nicht kalt genug.
Bleiben Sie doch ruhig liegen!
Endlich festen Boden unter dem Hintern . . .
Wurde aber auch Zeit!
Das war richtig erfrischend!
Jetzt weiß ich's genau: Schneetiefe ein Meter fünfzig.
In der Hütte hat Sir Charles wieder Gäste . . .
Hütten-Abend nennt der das!
Selten so gelangweilt.
Was Sie nicht sagen, ein richtiger Lord sind Sie, mit Perücke und so?
Die Perücke trage ich nur im Oberhaus.
Da legst dich nieder!
Na, meine Herren, Sie wollen doch nicht schon gehen?
Die ist ja nackert!
Aber überhaupt nicht!
Au weh!

HOLLAND IN 'T JAAR MM, CCCC, XL.

Aan de Zaan, ... Dec. 1776.

Gy hebt gelyk. myn Edele Vriend! "Holland, altyd bezielt met den geest der naarvolging, zal in 't Jaar 2440, zoo ver niet origineel, de Copie van Frankryk zyn". Wat meent gy dat in die gelukkige eeuw al zal verandert wezen ? Geen petit maitre, geen pendant, geen onbedachte naarvolger; derhalven als een stuk van

Kleeding, enz.

kleeding ook geen degen. De randen aan de hoeden werden zoo klein, dat men eindelyk een model nam naar de bolletjes der ouerwetsche Friezen, en naar die van de bewooners der Zeedorpen, echte afstammelingen der Batavieren. De hairen worden rond of in een strik gedragen. Het linnen omgelegt, vormt nog een kraagjen. Een ruim jak tot aan de knieën, van inlandsch laken, over malkander geslagen, wordt met een zyden charp toegestrikt ; men heeft er allengs het goud en zilver afgelaten. De sac vertoont ons reeds het losse kleed der vrouwen." In alle winkels wordt comptant betaalt." In 't wandelen heeft men nu eens op zyn turksch, dan eens op zyn europisch de hoogerhand, al naar 't valt. Prachtige koetsen ziet men niet, en men maakt geen gebruik van voitures, buiten noodzaaklykheid.

Pen en degen.

De Kruidhuizen, eerst in de afgelegenste quartieren verplaatst, werden onbekent. Zoo er oneenigheden buiten 's Lands ontstonden, en dezelve, door Arbiters of andere minnelyke middelen, tegen verwachting niet waren uit den weg te ruimen, moesten de Ministers sedert lang tegen de Vorsten den degen trekken, en nu was alles voor altyd rust en vrede." De Ouders waren, eenvoudig en klaar, de Historieschryvers op weinige bladzyden hunner eigene daden, den kinderen tot naarvolging" voor 't overige was byna alleen de briefstyl in gebruik.

Onderwys.

Het Fransch is al overlang de taal der geleerden, even als van de Hoven en Zeehandelaars geworden. Zy die waanden grieksch en latyn te verstaan, heeft men aan 't vertalen gezet, van alles wat de oudheid sedert een geruimen tyd nog nuttigs hadt, waar uit eenige verstanden, brave mannen, voor het doen drukken nog een zeer gestrenge keus hebben gedaan. "We willen niet dat onze kinderen grammatici worden:'t is ons genoeg als ze natuurlyk en beschaaft spreken en schryven." Men leert hen uit de historie de beste voorbeelden van deugd en wysheid; ze zyn in eene algemeen toegestemde orde van aanëenschakeling zoo ver mogelyk alles wat 'er van ir wezen is, en uit toegeeflykheid neemt men die voor waar en onopgeschikt. Alle systemata der overnatuurkunde zyn ingestort: men doet evenwel de jeugd door telescoop en microscoop de wonderen van 't geheelal beschouwen, en met verbaasdheid en eerbied een Opperwezen erkennen. Men stemt zeer veel nut toe in de natuurkunde; vooral leert men daar in, nevens de matigheid, elk zyn eigen temperament bestuderen. De waarheid van den Christelyken Godsdienst is tot de hoogste mooglykheid en voor eenvoudigen betoogt ; men heeft 'er de redelyke lessen van den besten der menschen bygevoegt, met den styl waar in het Euangelie tans beschreven is. Die tot dusver gevordert zyn, geeft men, in plaats van een catechismus, een samenstel van rechtkunde in handen, van omtrent gelyke dikte, "waartoe het wetboek van Catharina ons heeft voorgelicht."

Rechtspleging enz.

De rechtspleging zoo wel als het wetboek eenvoudig zynde geworden, heeft men het advocaat-en procureursampt samengevoegt. De personen die het bedienen, zyn zoo bemint als geacht; hungetal is bepaalt ; ze trekken een jaargeld, dat toereikend is om hen in die stilte te doen leven, die tot de waarneming van hun beroep vereischt wordt, en het wordt vermeerdert naar de vermeerdering hunner kinderen. Vermoeit van den arbeid, genieten zy verkwikking in de armen van vrouwen, niet meer trotsch op een tytel, die naar den aart der tale alle gehuuwden harer sex toekomt : weduwe geworden, genieten ze ondersteuning van den staat. De zaken worden den rechter kort en klaar voorgedragen, en de gelukkige burgers, wel voldaan, doen de zorgvuldige voorspraken met blydschap ongehouden vereeringen. Deze beknoptheid in den styl van procederen, en de vermindering der processen, doet de zaken natuurlyk spoedig afloopen. Wat zal ik u over 't lyfstraflyke melden? gy laast ten minste de instructien voor 't wetboek der reeds lang gelukkige Russen, en men dacht hier al vroeg met ernst aan eene gantsche hervorming, omtrent dat allergewichtigst onderwerp. Men is te stout geweest in zyne verbeelding van de ongelukkige geaartheden zeer te zullen veranderen; dit heeft evenwel de philosophie te weeg gebragt: de misdaden zyn allengs minder geworden. "De Philozooph is dat deugdsaam en gevoelig wezen, die, met de ware denkbeelden van orde en overeenstemming, het algemeene welzyn beoogt." hoe verbazend is hy in getal vermeerdert!

Godsdienst.

Er zyn nog maar enkele en redelyke meer en minder verlichte Naturalisten, die met de eenvoudige vereenigde Christenen genoegsaam eene zedeleer belyden, en zich dikwyls met genoegen in hunne Godsdienstige vergaderingen doen zien. Beide hebben ze de schriften voor en tegen den Christelyken Godsdienst, als nutteloos en gevaarlyk beschouwt. Gy kunt nu ten deele begrypen, hoe onze waarlyk eerwaardige Predikanten zyn; met u er iets meer van te zeggen, zou ik hen te kort doen. Onze aartigste en meer dan aartige vrouwtjes, hopende zich en hun gelukkig te maken, geven hen de hand als echtgenoote. Wanneer ze over de onsterflykheid der ziel en de belooning en straf prediken, vergeten veelen niet dat streelende nuttige denkbeeld in te boezemen, " dat de zaligen mooglyk, indien zy willen, naar den geest, naby die genen kunnen wezen die ze in dit leven beminden schoon ze die achter lieten". De Kerken zyn rond: er wordt minder gepreekt. In de namiddag wandelingen bezoekt men, met godsdienstige gevoelens, met de levendigste aandoeningen van eerbied, dankbaarheid en liefde jegens den algemeenen goeden vader, de velden en de bosschen.

Levensmiddelen enz.

De levensmiddelen, het noodige en verkwiklyke van spys en drank, 't is alles, onvervalscht, tot een redelyken prys op de markten en in de winkels te bekomen. Men kent geen monopolisten, geen ryken die door kracht van geld, den minder vermogenden medeburger er iets van ontfutselen. De natuur wordt niet gedwongen tot het voortbrengen van schrale vruchten: de menschen leeren geduldig zyn. Sedert de landen meer en meer bebouwt werden, vreest men schier geen hongersnood, en tegen zulk een ongeval zyn, in de geledigde oorlogsmagazynen, in tyd van nood, welvoorziene graanzolders Al het wild dat aarde, lucht en water oplevert, kan elk eigenen, door het zich magtig te maken ; het jagtrecht der groote Friezen komt er dus niet by, dat van de rechte Zuidhollanders, maar vooral van de kleine Friezen, ook van de Waterlanders, nader: doch men kent die wreede stroopers niet meer, die men jagers noemde: men voelt den trek der nature tot het vleesch der dieren; maar men voert er geen oorlog tegen, en om aan onze behoeften te voldoen, worden we gedient door slagers, die tevens ter jagt gaan : die halve wilden, zulke gevoellooze wezens als in vroegere eeuwen soldaten zouden zijn. Een corpus juris militaris is er niet in wezen ; maar er zijn wetten van een nieuwe soort, voor de Vleeschhouwers en over de wildernissen. Zy die der maatschappye onder eene volksregering niet veel goeds beloofden, zyn van tyd tot tyd naar Rusland gezonden, en allengs beter en nuttig geworden.

Schouwburg.

De Schouwburg werdt een school der zeden, en de strengste Filozoof de Predikant lacht er. Men vertoont er het burgerlyke leven, meer oplettend op de vermyding der langdurige alleenspraken, dan op eene bepaling omtrent het willekeurig getal der bedryven. Zeer veele toneelstukken zoo zorgvuldig in een drie en vyf actes verdeelt, troffen sedert lang het lot der sonnettes. Mits er in ieder bedryf op de eenheid van tyd en plaats gelet zy, geeft men er niet om of men tot het geheel

langer tyd dan 24 uren schynt te moeten vooronderstellen. De spellen zyn veel eenvoudiger, en men vergoedt de verscheidenheid der daden door het groot onderscheid in de stukken, vooral in de ontbinding : men bedoelt geen studerende ingespannenheid. Mateloos rym wordt geduld, om 't gemak, ook wel eens rym en maat, als anders het stuk goed is, en men verwacht van den Acteur en de Actrice personen van verdienste, eene natuurlyke uitvoering : een Dichter der vorige eeuwen werdt verhindert in eene uitgave van Nederduitsche Rymklanken met Vignettes. Er wordt sommige dagen voor behoeftigen gespeelt, en allen zitten zy. Men ziet niets meer van die winderigheid, die door het onnatuurlyk copiëren van de zeden der oude en vreemde volken, een gantsche stad was meegedeelt. De toneelsieraden en de pryzen der plaatsen zyn tevens vermindert. Er is geen Opera ; en zyn evenwel verscheidene stukken waar in gezongen wordt, en de muzyk, beide vocaal en instrumentaal, is hier even als in de Kerken, het hart voorbereidende tot deugdsame indruksels. Alles roert de ziel, en de grootste stilte wordt voor het grootste genoegen gehouden. " Menschen als van hout, die met plankjes schynen te speelen" wordt men niet meer gewaar, dewyl er geen voorgangers zyn. De dansen zyn niet afgeschaft; de menuet en de countrydanses b.v. zyn in achting : de landjeugd zelfs neemt er les in.

Boeken.

De werken der meeste fraaie vernuften van deze en andere Landen, vindt men elk tot een niet te dik groot octaaf vermindert; men ziet ze zinlyk gebonden, alleen met den naam op de rug, in de openbare Bibliotheek, in iedere stad, in elk aanzienlyk dorp opgerecht. Men heeft in 't onderzoek dier schriften gelet op de telkens wederkeerende of geheel overgenomene of tans weinig beduidende gedachten, vooral op de gisping der nu onbekende zeden. Eenige uitgezochte stukken, die gene verandering toelieten of noodig hadden, heeft men in haar geheel gelaten, om als oud en raar te bewaren, en ook wel te doen herdrukken. De menschen nu meer sterker en beknopter denkende, is voor hen wier beroep niet veel lezens toelaat, nevens eenige korte begrippen der wetenschappen, eene nette spreukswyze verzameling van gedachten samen gestelt, met de namen er achter van die genen aan welke men dezelven verschuldigt is. Ieder heeft een kleinen voorraad van meestgeliefde Boeken, die by veelen op zichzelven een geheel maken, " waar onder een beredeneerde algemeene naamrol", die tot verdere vorderingen kan dienen, waar mee een ieder in de openbare Boekkabinetten, onder een goed opzicht, kan te recht raken, en waar door hy zich uit de Boekwinkels kan doen geryven. Om aan eene stof die 't noodig hadt eenig licht by te zetten, zyn er byzondere verhandelingen, zonder iets van 't nuttelooze, en van bekwame registers voorzien. Deze stukken, zelfs die over de droogste studien handelen, zyn met eenen smaak geschreven die de leeslust opwakkert. Daar eene uitgebreide algemeene kennis altoos onmogelyk zal wezen, heeft men deze boeken, tot byzonder gebruik voor die genen die zich in die tak van studie sterk maken waar toe zy opgeleidt zyn, van die werken afgescheiden, die eene mindere schoon zoo gegrondde kennis mededeelen, dat alle die byzondere verhandelingen, door elk die de algemeene leest en overdenkt, met gemak kunnen verstaan worden." Het wezenlyke van wie weet hoe veel folianten en dikke quartynen, ziet men in een dun twaalfje."
Van alle de nu afgekeurde werken, en de menigvuldige exemplaren, hebben we een soort van brandstof weten te fabriceren, daar we voor eenige eeuwen genoeg aan zullen hebben. Hoe veele heldendichten, met aanhangende huwlyks-en andere verzen, in vergulde banden, zyn in een dikke wolk den held nagevoert !
De levendige denkbeelden van 't gemeene best, deden byna een ieder yveren. Alle de Heeren Boekhandelaars zyn de eerste Kooplieden geworden ; zoo veele, byna nieuwe boeken hebben hen, tot belooning eener verstandige medewerking, rykdommen aangebragt. De vermenigvuldiging der Lezers, geeft by aanhoudenheid gelegenheid tot herdrukken; de grootte van een boek heeft niemand afgeschrikt, en men kent de lage loopjes niet meer om de vorige uitgaven beneden waarde te doen schynen. Elk tracht, niet het meeste, maar het beste te weten. De woordenboeken, tans alleen in de talen bekent, hebben ons in 't componeren veel dienst gedaan ; in alles is nu orde en harmonie.

Geleerden.

"De Universiteit heeft men de taal van 't land geleert", ze verdient den naam dien men haar geeft. De noodige kunstwoorden zyn aangenomen, en elk spelt ze naar de derivatie of den aart onzer tale, zonder vrees voor de plak in zulke en andere kleinigheden. Men kan ook geheel zuiver Nederduitsch schryven, mits men maar niet dubbelzinnig of onverstaanbaar zy : wie kon het denken ? de Professoren krygen er zin aan.
Indien men hier aan rang dacht, de philosophie zou de eerste plaats krygen. De heeren Studenten zyn onder goede discipline, en beschouwen zich gelyk met, zelfs wel eens beneden den minsten burger. Men nam hen al vroeg den degen af, en leerde hen het nederig v.b. volgen van die hunner medebroeders, die zy welëer met zoo veel verachting behandelen.
De Schoolmeesters in de steden en dorpen sedert lang meer geoefent en minder verwaant, beschouwt men tans als tweede vaders, als niet minder nuttig dan de Hoogleeraars. De pedanterie is bekent, als een zwak dat eens in wezen was ; men begon ze wel haast in al de gevolgen te overzien, en men bloosde.

Schilders enz.

De zoo zotte als schandelyke Schilderyen, schoon Heidensche Goden vertoonende, en van de beste pincelen, zyn onzichtbaar geworden. Men wil in die taferelen het vermogen van een goed boek. Een Schilder, meende men, heeft vryheden in de persoonsverbeeldingen die geen dichter heeft ; de eerste alleen heeft een veel verminderde en veranderde - durf ik zeggen Caesar Ripa en zonder noten ? Men vondt dat hy, nevens de mythologie, vooral gevaarlyk was voor een dichter ; en waar toe zou hy hem die daar toe geschikt schynt, tans dienen? de verzen, als men ze eens schryft, zyn onopgeschikt, zoo natuurlyk als proze. Alle kunsten aan de Schilderkunst verwant, geven blyken van voedsterlingen, met de eêlste gevoelens bezielt. De Graveerkunst copieert voor alle de Ingezetenen, " en ondersteunt de commercie". Nuttelooze kunsten zyn sedert lang met de grootste verachting beschouwt en geheel niet toegelaten.

Regering enz.

Ieder een is zoo wel overtuigt van het lofwaardige onzer regeringsvorm, en dat de ampten door de beste en wyste mannen vervult worden, dat men van het hof niet of met een algemeene achting hoort spreken. In de schoone Hofstad zien we de eerste vaderlandsche nu geciviliseerde zeden. 't Gemeen, le petit bourgeois, zoeke men in een oud dictionnaire van een enkeld geleerden. Elk roemt de groote deugden en verdiensten der verhevene medeburgers, der bestierders en bewindhebbers van de algemeene zaken. We erkennen, met stille dankzegging aan den hemel, dat veele dingen in vroegere eeuwen zoo niet als tegenwoordig konden zyn. Men leest (zie eens welk een eenvoudigheid !) voor de nieuwe Stedehouderspoort in zuiver Nederduitsch :

"Hier houdt men hoogen raad des Lands en, na 't beslechten
Der zaken, vreugdendisch, met guldeneeuwgerechten.
Geen vreemde- een eigen drank, geen overdaad door wyn.
Maar water, ligt gekookt met graan, doet vrolyk zyn. "

Gy ziet hier een v.b. dat, en hoe men ook aan onze oudste dichters recht doet ; en de koppelwoorden, als ze zoo natuurlyk zyn als hier, behoudt men : er heeft ouden gestaan;- maar gy ziet de veranderingen wel. Daar de uitmuntenheid in persoonlyke verdiensten, de ware distinctie maakt : daar ze door beloonings aangemoedigt worden, wat is dat land gelukkig ! Zy die tot alle deze verbeteringen medegewerkt hebben, landslieden, zyn in de tegenwoordige groote zaal, met een klein ruitwerkje behangen, in ovalen door de Schilderkunst naar 't leven afgebeeldt, en door de Graveerkunst in print gebragt. De Leeuw in 't wapenschild, vertoont zich rustende nevens de ontsnaarde lier van Orpheus. De Hollanders en Westfriezen beschouwen malkander zonder jalousie, met de tekens van byzondere volkstaten, als bondgenooten in gemeenschap van goederen, onder dezelfde wetten; en dezen zyn ook allengs minder eigenzinnig, beschaafder en meer goedhartig geworden : terwyl de vrye natie een ruwe schets heeft gegeven tot een kortere form van rechtspleging, en hare harmonie met de Hollandsche en andere Bondgenooten mee heeft aangemoedigt, om zich meer en meer met dezelve te vereenigen. Alle vermogende Ingezetenen brengen, uit overtuiging der redelykheid, vrywillige en milde giften, tot handhaving van de gemeene zaak. By de wederopenstelling der allodialifatie, hebben

ze getoont in den Friesschen smaak te denken, en een aanmerkelyk deel der rechten is er door vervallen. In de naarvolging van der Friezen vryheden omtrent de regering, stelde men geen belang; maar men volgde het v.b. der vroedschappen uit naam der buren, in Westfriesland en 't noorderquartier : - en fin, men kent in de heerlykheden geen andere dan Sterfheeren meer. De edelen zyn minder raar en ver van trotsch. Indien er b.v. een Poot met het Akkerleven verscheen, men zou hem als een edelman groeten: deze oefening der oppermagt staat onder andere aan 't gantsche volk; en als hy zich dien eernaam onwaardig maakte, 't zou er hem van vervallen verklaren, ook wel weer uit verdiensten herstellen. De tydingen van de volkplantingen beantwoorden aan de goede verwachtingen. De oorspronklyke Indianen menschelyker geworden, zien onze natie aan als hunne hervormers, de medewerkers tot hun waar geluk; en onzer vooruderen prachtige levenswys is ook daar vermindert. Men aanmerkt de tegenwoordige bezittingen in de Indien als ondersteuningen van onze staat.

De Vrouwen zyn boven allen lof. Ze lezen, maar minder dan de mans; ze denken, ze voelen doorgaans meer : haar verstand behoeft minder beschaving. Ze drukken ons, na de gewoone bezigheden, aan dat hart, dat voor ons van genegenheid klopt en met het onze een toon slaat. Wy zouden ons zelven verfoeien, indien we haar iets vergden, dat hare krachten haar niet toelaten, en ze zitten by ons in den Raad. We beschouwen haar ten minste als ons gelyk, en vertrouwen haar de zedelyke en verstandige opvoeding onzer kinderen. Geheel moeder te zyn is haar grootste genoegen; en een lachend kind aan haren boezem te zien, is voor ons het meest verrukkende tafereel der natuur. Elk trouwt, en 't gaat hem wel. Er wordt al vroeg kennis gemaakt hoewel - sans prétention. De conversatie van personen der beide sexen, vondt men van byzondere nuttigheid en ten hoogsten redelyk; ze zyn altyd vrolykst in malkanders onschuldig gezelschap.

Dagelyksche omgang.

In den dagelykschen omgang is er nooit een ledig voor de ziel. Men praesenteert geen snuifje om een praatje te maaken : " de tabak zag men, nevens koffy en thé, lang aan als een gevaarlyk vergif". In de ruime zinlyke vertrekken, "zonder porselein", met nette meubilen, geheel in den goeden antiquen smaak, vervoegt zich elk onbeschroomt aan een printtafel of een boekplank. Iets treffends, iets aartigs, een groeppe, een trait d'esprit, alles gevalt en geeft drokte. Er wordt onder de jonge lieden nu en dan ook wel college gehouden over 't een of ander onderwerp, stel eens over de welgemanierdheid. Het tractaatje daarover is kleiner dan vorige, 't sustema vereenvoudigt en verbetert, vooral de afdeeling over de anatomie der gerechten en die over de opschriften : het kaartspeelen, de affectatie, het air de protection, en wat al niet meer, heeft men er uit leeren verachten. Alles is, ook onder de onderscheidene familien, sans gêne, met de behoorlyke achting voor den amptenaar en de verdiensten. De meer gegoede onderscheidt zich in zyne levenswys, maar hoe? verbeeld u b.v. een gepleisterde of witgeverfde zaal, met een goud biesje; hier geeft men eens een concert of een bal, zonder veel toestel. Verbeeld u een klein landhuis, met een vyver, een bloemperk, een prïeel, een laan, een veldgezicht; hier ontvangt men de goede bekenden met dat lachende vergenoegen, dat het land alleen altoos eigen zal zyn. Ze zien hem, schier vergeten dat hy een stedeling is, om een bouwer te wezen. De bedienden maken zich waardig de genegenheid waar mede men hen behandelt : elk yvert in zynen plicht. Het meer en meer algemeen lezen van boeken, die men zocht verdacht te maken, zie daar een voorname oirzaak van alle gelukkige omkeeringen. Voeg hier by de gewaarwordingen van de gevolgen der Luxe , en .... maar genoeg !

Openbare gedenkstukken.

Na het zinlyk in orde brengen der noodige algemeene en byzondere zaken, begon men aan eenige weinige ornementen te denken. Gy begrypt dat ik per exempel niet van juweelen zal gaan spreken ; een bloem is een juweel : ik meen b.v. een schildery in de nieuwe kamer van Burgermeesters onzer voornaamste stad. Hier ziet men haar in de gedaante eener deftig bevallig gekleedde vrouwe, met de Roomschkoninglyke kroon op 't hoofd, omhelzende een jong Vorst, die op eenigen afstand schild en zwaard liet vallen. Men spreekt voor eerst van twee openbare gedenkstukken, waar toe de algemeene giften reeds rykelyk te berekenen zyn, en een, waar toe de burgery eener hofstad, volyverig, met tranen in de oogen, de kosten op zich heeft willen nemen. Het eene zou, volgens het ontwerp, moeten vertoonen een man, komende in luchtige onderkleeren uit een koffer, hebbende in de eene hand een boek, in de andere het afbeeldsel eener vrouwe; met opene armen verwelkomt, door een grysaard, die zich uit eene gekromde gestalte eenigsins oprecht, en met een krukjen, hangende aan de hand, op een degen of zwaard treedt, dat nevens een boek ligt. Het andere wil men doen verbeelden een man, met eenboek onder den arm, reikende de hand aan een knielenden, die een lap op den rug en een veel kleiner onder de keel, nevens een ontelbare menigte krulletjes om het hoofd heeft ; en op het boek, komende even buiten een lang ruim loshangend opperkleed, leest men deze woorden : ' T RECHT DER NATURE. Het derde zou een Urne moeten wezen. In de werkplaats daar men deze drie kunststukken reeds heeft gebootseert, zynde in eene der voornaamste steden, daar de redelyke vryheid lang bescherming vondt, zag iemand op de Urne een boekjen als onachtsaam en toevallig, met het schutblad open liggen ; hy ziet dat het gedrukt is, treedt toe, en leest: VALSCH- EN KWAADAARTIGHEID. Er kwam een windtje en hy werdt gestoort. Men bragt hem in een ander vertrek; en hier zag hy het ontwerp van een naald met bloemfestonnen versiert, daar aan hangende het medaillon eener Vrouwe, wier genie vernuft en denkwys haren Landgenooten, de grootste en in 't gemeen de onverdiendste eer hadt aangedaan, die den geestigen inval hadt, van nevens haren naam dien eener haar waardige vriendin te voegen. Men las op het voetstuk beide de namen, niets anders. De bevallige landjeugd, zeide men, hoopt op een ronde dans om het gedenkstuk, en de goedhartige ouders op het blyde feest hunner waarde kinderen. Hy vondt er twee personen, sprekende over de oeconomie, over - ik weet niet wat ; hy hoorde de verstaanbare vraag :"zyn die monsters ontdekt, zonder vernedert te worden? neen", was 't antwoord. Kort daar na zag hy een grootmoedige traan, met de tekens eener edele verachting ; en met eenige verheffing van stem hoorde hy deze woorden : " O gy onze voorouders ! hoe kunnen wy met genoegen aan u denken ?" Een jongman, zoo gestreng als vrolyk, die hier op met levendigheid inkwam, ziende nog twee kruipende beelden, de nyd en laster, prees de rechtvaardigheid der ondernemingen, doch gaf tevens in bedenken, of elk geen eerteken hadt aan 't genegen aandenken der nakomelingschap, en of het oogmerk met dit beeldwerk in alles wel overeenkwam met het sustema, omtrent het historiesche schoolboekje voor de kinderen ? " Elk leeft in 't geheugen, (vervolgde hy) of is naar lichaam en geest, is 't niet geheel 't zy dan ten deele, ook in onze Boekkabinetjes... Denk niet (viel hem in) dat ik een nieuwe zielsverhuizing geloof, - of dat ik voor het oude leerstelsel ben, om dat gy my als Domitiaan een vlieg ziet vangen, die ik, als hy, niet dooden kan, maar door de opgeschoven raam zyn vryheid geve ; ik redeneer by gevolgtrekking , uit de generale regelen, in den titel die de plaats der oude jagerwetten vervult : ook weet ik zeer wel, zonder materialist te wezen, dat vooral de Papiermolens en Drukkers ons zoo veel bezielde lichamen bezorgen". De minste bystaanders verstonden deze redenering volkomen ; 't was ook tot hun genoegen en geluk niet noodig. De bedaagde kunstenaar lachte, tradt toe, drukte hem de hand, en beloofde dat nog dien zelfden dag al dit beeldwerk tot eenen klomp klei zou wederkeeren.

Ik ga de pen eens neerleggen. Ik schreef dezen aan den haard, en betrouwde my niet by een boek; maar denkende aan de gewoonte der geleerden, gebruikte ik een register ; en hier en daar ziet gy de gedachten aangetekent, die my te binnen schoten dat ik, zoo of omtrent zoo, aan anderen verschuldigt ben. Wat zoudt gy uit myn kamer een brief gekregen hebben ! maar gy hebt ook alles niet wat my inviel. Indien gy zelfs niet uitbreidde, zoudt gy geen gevaar lopen aan een verzoek, om dezen een plaatsje te gunnen onder de pièces volantes uwer Vrienden; ik heb ongezien de eer my er onder te mogen rekenen, en my met zeer byzondere hoogachting en verplichting te noemen &c.

P.S. Myn Vriend ! hoe heb ik zoo een brief kunnen schrijven ? zeker ben ik door myne verbeelding vervoert; en dat is dan wakend droomen. Och ! dat ik niet gedroomt hadde! Hoe zou in dezen iets, - b.v. de bestiering der gemeene zaken, te na gesproken kunnen zijn ? Stel eens dat men in onze tyden de inpolitesse heeft, ons op een rude wys te attaqueren, en verbeeld u dan de magazynen van 't jaar 2440! vaarwel.

Soions Utile.

Dr Jeckyll en Mr Hyde

IN EEN AFGELEGEN STRAAT VAN LONDEN WANDELEN ZEKEREN DAG ENFIELD EN DE GEZWORENE UTTERSON
EIGENAARDIG! DEZE STRAAT HERINNERT ME AAN IETS!
HOEZOO?
IK VOEL IETS ALS AFSCHUW IN MIJ OPKOMEN. AH! IK WEET HET WEER! ZIET GE DIE DEUR DAAR?
JA
WEL DEZE DEUR HERINNERT MIJ EEN TREURIGE GESCHIEDENIS. OP EEN NAMIDDAG ZAG IK HIER EEN MEISJE ACHTER HAAR BAL LOOPEN. MEDUNKT DAT IK HET NOG ZIE...
LACHEND HAAR BAL ACHTERNARENNEND, TOT DEZE...
...TEGEN DE VOETEN AANBOTSTE VAN EEN BRUTALEN KEREL
IK GING ER NAARTOE, GEREED OM TUSSCHENBEIDE TE KOMEN
OCH! MIJNHEER GIJ HEBT MIJN BAL VERNIELD.
!!
ZWIJG, NIETDEUG! OF...!!
EN UITBARSTEND IN WOEDE, HIEF DE MAN PLOTS ZIJN STOK OP.
BEWUSTELOOS VIEL HET MEISJE TEN GRONDE. IK SPRONG OP DEN KEREL TOE EN SLAAGDE ERIN HEM, NA EEN KORT GEVECHT TE OVERMEESTEREN.

Dr Jeckyll en Mr Hyde

GIJ, BRUTALE KEREL!
HOND!
DAAR! GAUW DOKTER!
EWEL, DOKTER?... MIJN DOCHTER...
WAARSCHIJNLIJK EEN HERSENSCHUDDING, MAAR HAAR LEVEN IS NIET IN GEVAAR
WAT ER OOK VAN ZIJ, IK BEN VAST BESLOTEN DEN KEREL SCHADELOOSSTELLING TE EISCHEN...
EEN HEELE STUDIE VOOR EEN DOKTER! IS DIT EEN KRANKZINNIGE OF EEN GEWETENLOOZE MOORDENAAR?
SLAAT ME NIET MEER! IK KAN ME NU NIET MEER VERDEDIGEN! MOET IK U SCHADELOOS STELLEN VOOR DIT INCIDENTJE?
VLUG! BESLIS! WAT IS UW PRIJS?
NIET IK MOET HIER BESLISSEN MAAR LAAT ER ONS EEN EINDE AAN STELLEN. 100 POND!
100 POND! AKKOORD! MAAR IK GOED! IK MOET LAAT U NIET ALECHTER DIT LEEN GAAN: DE DOKGELD THUIS TER EN DE VADER GAAN HALEN GAAN MEE.
EN WEET GE WAAR DEZE VERFOEIELIJKE KEREL ONS BRACHT, UTTERSON?
HIER! WACHT EEN OOGENBLIK.
ZIEHIER REEDS 10 POND. VOOR DE 90 ANDERE HEB IK U EEN CHECK GESCHREVEN.
HOE IS 'T MOGELIJK!
HO!

Dr. Jeckyll en Mr. Hyde

DOKTER, HERKENT U DEZE HANDTEKENING?
ALS IK ME NIET VERGIS IS DAT DE HANDTEKENING VAN MIJN CONFRATER Dr JEKYLL!
VAN DOKTOR JEKYLL, ZEGT U?
DAT VERWONDERD U, NIET WAAR? ONS HEEFT HET NIET MINDER VERWONDERD!
MAAR, ALLE DUIVELS, HOE KOMT HET DAT Dr JEKYLL IN DEZE ZAAK BETROKKEN IS?
IK WEET ER NIETS VAN. LUISTER VERDER.
BUITEN DAT, MIJNHEER, ZULT GIJ ONS UITLEG VERSCHAFFEN...
GEEN ZORGEN, DE CHECK ZAL U UITBETAALD WORDEN. VOOR DE REST...
HA! HA!..
HA! HA!..
KLAK!
DEZE MAN BOEZEMT ME AFSCHUW IN. IK WIL ALLE VERDERE SCHADELOOSSTELLING LATEN VAREN. 100 POND IS ME GENOEG.
U HEBT GELIJK!
VREEMD! VREEMD! MAAR WIE WAS DE MAN DIE HET MEISJE MISHANDELDE?
DIE MAN HEETTE HYDE!
IK WIL ER HET FIJNE VAN WETEN.
TOT ZIENS, UTTERSON
DIEN AVOND, NA HET SOUPER GING UTTERSON NAAR ZIJN BUREEL
WAT ZIT ER ACHTER DIT TESTAMENT VERBORGEN?
In geval van verdwijning of onverklaarbare afwezigheid, voor een periode niet langer dan drie maanden, zag ik mijn fortuin, vrij van alle rechten, toe aan mijn vriend EDWARD HYDE
Dr. Jekyll
HYDE! JEKYLL! IK DACHT AAN KRANKZINNIGHEID EN NU VREES IK VOOR SCHANDE
ZOODUS, JEKYLL KOOS DIT MONSTER UIT VOOR ZIJN ERFGENAAM KENDE HIJ HEM WEL GOED?
INDIEN IEMAND DAN MOET HET WEL LANYON ZIJN DIE OP DE HOOGTE IS. VOORUIT

Dr Jeckyll en Mr Hyde

WEL, UTTERSON, WAT GOE NIEUWS BRENGT GE MEE?
IK VERONDERSTEL, LANYON, DAT WIJ BEIDEN DE TWEE OUDSTE EN BESTE VRIENDEN VAN JEKYLL ZIJN...
HUM! WIJ WAREN HET ZEKER MAAR SEDERT TIEN JAAR LIJKT ME JEKYLL EEN RAADSEL... IK HEB HEM DAAROM OOK LATEN VAREN.
OM ZIJN LICHTZINNIGHEID WILT GE ZEGGEN? GOED. MAAR HEBT GE NOOIT ZIJN BESCHERMELING GEZIEN: HYDE?
HYDE? NEEN, NOOIT VAN GEHOORD! NIET IN MIJNEN TIJD, ALTHANS...
WAARLIJK LANYON, HET SPIJT ME... IK HAD GEDACHT...
DAAR UTTERSON HET GEHEIM ROND HET TESTAMENT VAN JEKYLL WILDE DOORGRONDEN, BESPIEDDE HIJ HYDE..
EINDELIJK, OP EEN AVOND...
MR. HYDE, ZO DENK IK, HEET NIET? IK, INDERDAAD. WAT WILT GE?
ALLEEN MAAR EVEN UW GEZICHT ZIEN!
MIJN GEZICHT?
INDERDAAD, HET IS BEST DAT WE ELKAAR GEZIEN HEBBEN. ZIEHIER MIJN ADRES!
GOED ZO, NU ZAL IK U HERKENNEN. DAT ZAL ONS VOORTAAN VAN NUT ZIJN.
GOD! DENKT HIJ SOMS OOK AAN HET TESTAMENT VAN JEKYLL?
MAAR, HOE KENT GIJ MIJ? GEMEENSCHAPPELIJKE VRIEND JEKYLL HEEFT ME U BESCHREVEN
JEKYLL...? DAT HEEFT HIJ MIJ NOOIT GEZEGD.. DUS LIEGT GE!
KALMAAN!
DIT AANGEZICHT DRAAGT HET TEKEN VAN SATAN! LAAT ONS EENS KIJKEN OF JEKYLL THUIS IS!..
'T ZIJ ZO, POOLE, MAAR MAG IK VRAGEN
'T SPIJT ME, MR. UTTERSON, MAAR DR. JEKYLL IS UITGEGAAN.
JA, MIJNHEER, WIJ HEBBEN ALLE ORDERS GEKREGEN MR. HYDE TE GEHOORZAMEN. WIJ ZIEN HEM TROUWENS ZELDEN
'T GELUK LACHT ME NIET TEGEN MAAR IK ZAL ER TOCH IN SLAGEN HET GEHEIM VAN HYDE TE DOORGRONDEN

Dr Jeckyll en Mr Hyde

ENKELE DAGEN NADIEN GAF JEKYLL EINDELIJK EEN DINER VOOR 5 OF 6 VRIENDEN. UTTERSON NAM DE GELEGENHEID TE BAAT...

HIJ SCHIKTE HET ZO DAT HIJ ALS LAATSTE ACHTERBLEEF.
WEL, TOT WEERZIENS, UTTERSON!
NOG NIET, JEKYLL!
INDIEN U HET ME TOESTAAT, WOU IK U EVEN SPREKEN!..

IK VRAAG NIETS LIEVER... MAAR ZEG ME, HOE DACHT U AAN MIJ BIJ DEZE ZAAK?
WE HEBBEN OP HET SLACHTOFFER UW ADRES GEVONDEN. MAAR TERZAKE. ER IS HIER EEN GETUIGE DIE U KAN ZEGGEN...

Dr Jeckyll en Mr Hyde

JA, MIJNHEER, IK ZAT VOOR HET VENSTER
KIJK, EEN OUDE MAN MET EEN SYMPATHIEK UITERLIJK
ZIE! HIJ SPREEKT IEMAND AAN
MAAR... NEEN... MIJN GOD!!
GOD...! HULP! HULP!
GOD! HIJ STERFT!
DAN BEN IK, ALS KRANKZINNIG, TOT HIER GELOPEN...! 'T WAS VERSCHRIKKELIJK! HIJ SLOEG! SLOEG! DAN VERTRAPPELDE HIJ HEM!
WEES KALM, MADAME!
GA TERUG NAAR HUIS, UW ZENUWEN HEBBEN RUST NODIG!
MIJN MENING, MR UTTERSON? DEZE MOORD IS HET WERK VAN EEN KRANKZINNIGE!
GEEN TWIJFEL!
MAAR DEZE VROUW HAD U ZIJN SIGNALEMENT MOETEN GEVEN

Dr Jeckyll en Mr Hyde

JA, ZY BESCHRIJFT HEM NOGAL KLEIN VAN GESTALTE MET EEN AFSTOTEND VOORKOMEN HY WAS ECHTER ONHANDIG, DAAR HY EEN SPOOR ACHTERLIET.
!!
AH!

Dr Jeckyll en Mr Hyde

HEEFT MR. HET OOK GEHOORD ? DEZE KRETEN KOMEN UIT HET LABORATORIUM.
VLUG ! VOLG MIJ ! LANGS HIER !
SAPRISTI ! DE DEUR IS GEGRENDELD !
ZIJT U DAAR, JEKYLL ? HIER UTTERSON. ANTWOORD TOCH, OM DE LIEFDE GODS !
WE ZULLEN DE DEUR INBEUKEN
LUISTER ... STAPPEN DIE NADEREN.
JA, 'T IS WAAR ! IK HEB EEN WOORDENTWIST GEHAD MET EEN INDIVIDU, DAT IK DE DEUR GEWEZEN HEB.
GIJ WAART HET DUS, JEKYLL. WAT GEBEURT HIER ? WIJ HEBBEN KRETEN GEHOORD !
IS HIER SPRAKE VAN HYDE ?
U HEBT HET GEZEGD ...
HIJ ZAL NIET VERLOPEN. MAAR U ZIJT ZIJN MEDEPLICHTIGE, JEKYLL. U ZULT VERONTRUST WORDEN
JEKYLL WORDT ONGERUST. UTTERSON MAAKT HIER GEBRUIK VAN HEM IN EEN GESPREK TE WIKKELEN....
MAAR WAT GEBEURT ER BIJ HYDE ? EEN BLIK TERUG BRENGT ONS OP HET TONEEL VAN HET GEVECHT...
DIT ZAL UW LAATSTE AANVAL ZIJN, MR. HYDE. IK ZAL U NETJES IN BEDWANG HOUDEN....
GIJ HEBT DAAR EEN MACHTIG ARGUMENT IN UW HANDEN...
ALLEE, WEES KALM. GE ZIET WEL DAT GIJ VERLOREN ZIJT.
AH !
NOG NIET AGENT !
EEN GOEDEN RAAD, AGENT : DEN VOLGENDEN KEER BRENGT GE UW MANNEN MEE.... VAARWEL ! DROOM PRETTIG

Dr Jeckyll en Mr Hyde

NU BEN IK GEROD GEWEEST LIJK EEN SCHACHT. HOLA! PAPIEREN?
WAT? DE HANDTEKENING VAN DR. JEKYLL?
MISSCHIEN VINDT IK WEL DE OPLOSSING VAN HET RAADSEL HYDE-JEKYLL...
GEEN TWIJFEL MEER: 'T IS WEL DEGELIJK HYDE DIE SIR CAREW NEERSLOEG.
DE INSPECTEUR VINDT HET ANDER GEDEELTE VAN HET MOORDENAARSWAPEN
ZOU JEKYLL WERKELIJK EEN ROL GESPEELD HEBBEN IN DEZE ZAAK?
ALLE DONDERS! NOG EEN MISDAAD! WAAROM ZIJN WOEDE BOTVIEREN OP DEZE ARME VROUW?
BENEDEN DE TRAPPEN VINDT HIJ HET LICHAAM VAN DE HUISBEWAARSTER.
DE AVOND IS GEVALLEN. UTTERSON EN JEKYLL BEEINDIGEN HUN LANGE SAMENSPRAAK. HEEFT UTTERSON HET GEHEIM VAN HET TESTAMENT KUNNEN DOORGRONDEN?
IK ZWEER U DAT HYDE VOOR GOED VERDWENEN IS. ZIJN GEDRAG WAS EEN HARDE LES VOOR MIJ..
IK GELOOF U, JEKYLL. MAAR VERGEET NIET DAT UW NAAM DOOR HET GERECHT ZAL VERNOEMD WORDEN...
BEDENK DAT HYDE UW ERFGENAAM WAS. HIJ MOEST U DODEN... DAT WAS ZIJN VOORNEMEN!
ACH!... IK BEN MOE!
NU NAAR DEN INSPECTEUR OF ER SOMS GEEN NIEUWS IS.
SLECHT NIEUWS, UTTERSON. HYDE IS ME ONTSNAPT. EN GIJ HEBT UIT JEKYLL NIETS KUNNEN HALEN....
JEKYLL IS TE GOEDER TROUW HIJ WAS GANS TERNEERGESLAGEN.
GELOOF IK OOK, MAAR DE OPENBARE MENING IS IN BEROERING. WIJ MOETEN EEN SCHULDIGE ZOEKEN OM HET PUBLIEK TEVREDEN TE STELLEN
ARME VRIEND JEKYLL! WAT HEEFT HEM ER TOCH TOEGEBRACHT ZO'N MONSTER TE BESCHERMEN!
HIJ ZAL OP VRIJE VOETEN BLIJVEN, MAAR ONDER TOEZICHT. HYDE ZAL HEM WEER OPZOEKEN, DAN..

Dr Jeckyll en Mr Hyde

HET ONDERZOEK SLEEPTE ONDERTUSSEN MAANDENAAN. NA HYDE HEEFT OOK DR. JEKYLL ZIJN WONING VERLATEN. MAAR OP ZEKERE DAG, BIJ DR LANYON..
DANK U, FRANK!
ZIEHIER DE POST, MYNHEER
WAT! DROOM IK? EEN BRIEF VAN JEKYLL... LAAT EENS ZIEN WAT DIE ZONDERLING VAN MIJ VERLANGT:
"LANYON, NIET TEGENSTAANDE UW AFKEER VOOR MIJ, LEG IK MIJN LOT IN UW HANDEN...
..in deze glazen kast, zult u het kistje, waarvan er sprake was vinden. Ik bezweer u, Lanyon, geef het de man weer, die mijnen dwege bij u zal komen. Dat alleen kan mij een gruwelijke dood sparen...
JA... EEN ZONDERLING. MAAR KAN IK ZIJN VRAAG OM HULP AFSLAAN?
HUM! DE WONING IS BEWAAKT. VOORZICHTIG!
JA, POOLE, LAAT MIJ VLUG BINNEN!
GIJ, MR. LANYON?
UW MEESTER HEEFT ME GESCHREVEN EN VRAAGT MIJN HULP. HIJ VERKEERT IN GEVAAR. WILT GE MIJ NAAR ZIJN LABORATORIUM LEIDEN?
GOD ZIJ DANK! MR. JEKYLL LEEFT DUS NOG. SEDERT ZIJN VLUCHT VREESDE IK VOOR ZIJN LEVEN. AH! HYDE
GIJ DENKT DAT EEN DUVEL HYDE NOG STEEDS EEN GEVAAR IS VOOR JEKYLL? VERDWIJNT NOOIT HELEMAAL!
WAS DIT ZIJN WERKTERREIN?
JA, WAAR HIJ ZIJN DUIVELSE OPZOEKINGEN DEED
ZIEHIER HET KISTJE, WAARVAN ER SPRAKE IS. DIT ZOU HEM KUN-
NEN REDDEN, NAAR HET SCHYNT. LUISTER, POOLE, GA NAAR UTTERSON, EN ZEG HEM WAT ER GEBEURT.

Dr Jeckyll en Mr Hyde

TOEN DE AVOND VIEL WACHTTE LANYON OP JEKYLL.
JEKYLL MÓÉST KOMEN... NU OF NOOIT.
HY KAN NU TOCH NIET LANG MEER WEGBLIJVEN!
WAT!..
AH! ZYT GY HET, MR LANYON! HEBT U HET KISTJE, ZEG, HEBT U HET...?
IS DIT EEN MANIER VAN ZICH AAN TE BIEDEN?
LANGSWAAR KWAAMT GE?
BAH! IK SPEEL VERSTOPPERTJE MY REST GEEN ANDER MIDDEL. WAAR IS HET KISTJE?
NIEMAND VERONDERSTELT DAT IK HIER BEN. EWEL! HET KISTJE!
HUM! IK MEEN, DAT IK UW COSTUUM HERKEN. HEEFT JEKYLL HET NOOIT GEDRAGEN?
GEEN VRAGEN! HET KISTJE, VLUG! GEEF HET MY, OF GE ZULT HET U BEKLAGEN
WAT! BEDREIGINGEN? EEN OGENBLIK!
KALMAAN! GE GAAT ME VOOR ALLES ZEGGEN WAAR JEKYLL IS. IK MOET HET WETEN.
EINDELYK! U HEBT HET KISTJE! VLUG GEEF HIER!
...MR. HYDE... WANT GY ZYT MR. HYDE, NIET? DE POLITIE ZOU GELUKKIG ZYN U HIER AAN TE TREFFEN.
ALLE DONDERS, U MAAKT ME RAZEND. IK BEN HIER GEKOMEN OM JEKYLL VAN EEN ZEKERE DOOD TE REDDEN
DAAR TWYFEL IK NIET AAN, MAAR IK OOK WIL HEM REDDEN. ANTWOORD: WAAR IS JEKYLL?
INTUSSENTYD BEGAF UTTERSON, DOOR POOLE GEWAARSCHUWD ZICH ONMIDDELLYK NAAR HET POLITIEBUREEL.
IK HOOP DAT WY DEZE KEER OP HET GOEDE SPOOR ZYN.
INSPECTEUR, 'T IS TYD, GELOOF IK...
WEEST OP UW HOEDE! MAAKT VAN UW WAPENS GEBRUIK, ALLEEN WANNEER HET VOLSTREKT NODIG IS...

Dr Jeckyll en Mr Hyde

?
LOOCHEN NIET. GY WEET WAAR JEKYLL ZICH BEVINDT!
ONDER BEDREIGING WILDE LANYON HYDE DOEN SPREKEN
IK SCHIET U NEER LYK EEN HOND...
WANNEER GE WEIGERT TE ANTWOORDEN. EEN LAATSTE MAAL, MR. HYDE, GAAT GE SPREKEN?
DR LANYON, GE ZULT U DEZE WOORDEN BITTER BEKLAGEN!
DUS, GE WILT MY HET KISTJE VAN JEKYLL NIET TERUGGEVEN?
NEEN!
'T ZY ZO, GY HOUDT ME IN BEDWANG IK ZAL MEZELF RECHTEN.
GEEF ME HET GRADEN-GLAS EN HET FLESJE DIE ZICH IN HET KISTJE BEVINDEN.
ONGELUKKIGE, WAT WILT GE DOEN? U VERGEVEN?
WEES NIET BEVREESD, DR.
DIT ZAL U DOEN BEVEN VAN AFSCHUW, MAAR GE ZULT JEKYLL ZIEN
AAAH!
HYDE DRONK. PLOTSELING KRONKELT HY IN MEKAAR, ROLT OP DE GROND, IN VRESELYKE STUIPTREKKINGEN. DAAROP BLIJFT HY LIGGEN, HET AANGEZICHT TEGEN DE GROND!
HO!
TE LAAT, IK HEB HEM, HELAAS, LATEN DOEN. WAT EEN TONEEL!
NEEN, HY ADEMT NOG... VLUG, ZYN AANGEZICHT!
AH! IS HET ZINSBEDROG! MAAR.. DAT IS... DAT IS....
JEKYLL!
DR. LANYON IS DE KLUTS KWIJT. VOORAL DOOR DEZE ONVERWACHTE ONTKNOPING. HY HEEFT DE SLEUTEL VAN HET GEHEIM IN HANDEN ZAL HY ER GEBRUIK VAN MAKEN?

Dr Jeckyll en Mr Hyde

JA, IK BEN ERIN GESLAAGD HET MIRAKEL VAN DE TWEE NEIGINGEN IN DE MENS – HET GOEDE EN HET KWADE – AFZONDERLIJK GESTALTE TE GEVEN.
ZODUS: HYDE EN JEKYLL WAREN EEN EN DEZELFDE PERSOON. ALLE DUVELS!
GOD ALLEEN WEET WAT AL KRACHTEN IK AANGEWEND HEB OM TOT DAT RESULTAAT TE KOMEN.
IK HEB ER GANS MIJN LEVEN AAN GEWIJD. WANNEER IK EINDELIJK HET GEPASTE MENGSEL HAD ONTDEKT, DURFDE IK HET NIET TOEPASSEN, DAAR IK BANG WAS TE STERVEN... TOCH NAM IK HET MENGSEL IN. IK ONTWAAKTE ALS... HYDE. IK PROFITEERDE VAN DEZE SITUATIE. HET VOLSTOND SLECHTS HET MENGSEL TE DRINKEN OM OFWEL DE ACHTBARE JEKYLL, OFWEL DE VRESELIJKE HYDE TE ZIJN. IK BEVOORDELIGDE HYDE IN MIJN TESTAMENT. WAT UTTERSON VERWONDERDE. DANK AAN EEN POORTJE DAT TOEGANG VERLEENDE TOT MIJN LABORATORIUM, KON IK STEEDS TE WERK GAAN ZONDER VERMOEDENS TE WERKEN.
MAAR WAAROM WERDEN AL DIE MISDADEN DOOR HYDE BEDREVEN?
VERGEET NIET DAT HYDE DE GEEST VAN HET KWADE WAS. HIJ VERNIELDE LOUTER OM HET GENOT ERVAN. TOEN ECHTER DE POLITIE HEM ACHTERVOLGDE, WILDE IK TOCH LIEVER DR. JEKYLL BLIJVEN, DE GOEDE DR. JEKYLL. IK VERDWEEN EVENEENS!!
IK HAD, HELAAS, HET MENGSEL VERGETEN. OP EEN MORGEN WERD IK WAKKER ALS HET MONSTER HYDE. IK WAS VERLOREN!
GIJ HADT HET MENGSEL NODIG. IK MOEST HET U BRENGEN, DAAR IK HYDE NIET KENDE. IK VERYDELDE UW PLAN!
LANYON NODIGT JEKYLL UIT OM BIJ HEM TE VERNACHTEN...
MORGEN ZULT GIJ U GEVANGEN GEVEN!!
IK GA KIJKEN WAT ER BINNEN GEBEURT.
JA, UTTERSON, EN KEER VLUG TERUG!
INTUSSEN HEEFT DE POLITIE AAN DE DEUR POST GEVAT...
IK BEGRIJP DAT GIJ AAN HET BEROEPSGEHEIM GEBONDEN ZIJT, HET SLUIT NIET UIT.
DRING NIET AAN, UTTERSON. MORGEN ZULT U ALLES WETEN!
UW HUIS STAAT ONDER BEWAKING!
NUTTELOOS!...
NIET ZO ERG, DR. LANYON, HIER BEN IK WEER!..
GIJ?
GE ZIET HET! HET MENGSEL WERKT NIET MEER. HIER IS HYDE.
DUS, GIJ HEBT DE POLITIE VERWITTIGD... SCHOFT!
HULP! HULP!
VERZAMEL UW MANSCHAPPEN! IK TREK ER OP AF.
MEN ROEPT! 'T IS LANYON!

Dr Jeckyll en Mr Hyde

WOEDEND GEWORDEN, VALT HYDE LANYON AAN!
HIJ WIL HEM BEWERKEN MET EEN STOEL...
PAS OP, INSPECTEUR, HET IS HYDE!
OH! DAT MOET MEN BELETTEN..
DE INSPECTEUR SPRINGT TOE EN WIL HYDE OVER-...
...-MEESTEREN. DEZE WRINGT ZICH LOS EN SLAAT HEM NEER!..
AAN WIE DE BEURT NU?
HYDE IS RAZEND GEWORDEN! PLOTS TREKT HY EEN DOLK.
HALT! DAT NIET.
NOG EEN HOND IN UNIFORM.
GEWAPEND MET ZYN MATRAK, WERPT EEN AGENT ZICH OP HYDE.
EEN HEVIG GEVECHT ONTSTAAT!
SCHIET!.. MAAR SCHIET DIE MAN NEER!
ONMOGELYK! IK ZOU MYN COLLEGA KUNNEN TREFFEN!..
NIETTEGENSTAANDE ZYN MOED, KAN DE AGENT NIET BELETTEN DAT DE
DOLK IN ZYN BORST DRINGT. HYDE BEREIKT DE DEUR. UTTERSON ZIET DAT HY GAAT ONTSNAPPEN, GRYPT EEN ...
...WAPEN: HYDE, UW ROL IS UITGESPEELD. GE ZULT NIET VERDER GAAN.

Dr Jeckyll en Mr Hyde

NIET SCHIETEN, UTTERSON!... IK BEN...
IK BEN .... JEKYLL...! AH!
UIT! GEDAAN ERMEE. MAAR WAT WOU HY ERMEE ZEGGEN: "IK BEN JEKYLL, ULDE HY MISSCHIEN?
DRINGEND WERD EEN DOKTER BIJGEROEPEN OM DE SLACHTOFFERS VAN HYDE TE VERZORGEN... WAT HYDE BETREFT...
WAT ZEGT U DAAR, LANYON? VOLGENS U ZOUDEN HYDE EN JEKYLL
HET IS MAAR JUIST. HET MONSTER HEEFT GEBOET
TE LAAT. DE DOOD HEEFT HAAR WERK VERRICHT...
EEN EN DEZELFDE ZYN GEWEEST. IK ZAL U LATER WEL UITLEGGEN!
MAAR DAN HEB IK JEKYLL GEDOOD. HERE TOCH!
NEE, HET IS HYDE. JEKYLL WAS SEDERT LANG REEDS VERLOREN. EEN TRIESTIGE PROEFNEMING!
OMDAT HY MEENDE TE KUNNEN SLAGEN IN EEN PROEFNEMING...
OCH GOD! WAAROM ZO EEN SINISTERE UITDRUKKING?
UTTERSON, VROEG OF LAAT MOEST HY TOCH ZO EINDIGEN!
DE INSPECTEUR SLAAKTE PLOTS EEN KREET!
RAP! RAP! KOMT ZIEN! MEN ZOU ZEGGEN...
WAT IS ER?
DE TREKKEN VAN HYDE VERANDEREN LANGZAAM IN DE TREKKEN VAN JEKYLL. DE GOEDE
ADIEU! JEKYLL. NU BEGRIJP IK WAAROM U HYDE STEEDS VERDEDIGDE!
INSPECTEUR
VREEMDE GESCHIEDENIS! MAAR HET RECHT ZEGEVIERT!
UTTERSON
WIE HAD DIT OOIT KUNNEN DENKEN? NOBELE DR. JEKYLL!
LANYON
GELUKKIG IS DE PROEF MET HEM VERDWENEN. HOPEN WIJ HET TENMINSTE!
POOLE

sf UIT HET GHETTO EN VLUG WAT !

Eén van de meest omstreden figuren van de hedendaagse SF is wel Harlan Ellison. Deze auteur werd in 1934 geboren en publiceerde zijn eerste professionele verhaal in februari 1956. Op het eerste gezicht leek hij niet erg veelbelovend, want hij bracht helemaal geen vernieuwing in de SF. Misschien merkte hij dat zelf wel, want hij verdwijnt een viertal jaren van het schrijftoneel om in juni van 1964 terug te komen in het blad 'Fantastic' met het verhaal 'Paingod'.
Het verhaal wees op een duidelijke evolutie in de schrijfstijl van de auteur, maar vooral in de ideeën die hij aanboorde. 'Paingod' wekte verassing onder de lezers, maar het verhaal 'Repent Harlequin said the Tick-tock man ' in 'Galaxy ' van december 1956 kwam nog als een grotere verassing aan. Het thema van'Tick-tock man 'kan men niet helemaal nieuw noemen want net zoals bij Orwell gaat het hier om een totalitaire staat, maar de literaire manier waarop Ellison dit thema behandelt was helemaal nieuw op dat moment. Het erg strenge en zwaar literaire blad ' New Yorker' verwaardigde zich niet alleen om het werk te recenseren, maar publiceerde zelfs een lovende kritiek.
In 1968 (merk wel op, dat alleen voorname werken van de auteur wegens plaatsgebrek kunnen besproken worden) publiceert Harlan 'The beast that shouted love at the heart of the world '. Het thema is erg ingewikkeld, maar de vrijmoedige behandeling van de sadistische- en doodsdriften in de mens schokte het publiek en verrukte de kritici die beweerden dat Ellison als auteur tot het uiterste (het menselijkste?) durfde te gaan, niet om de daad zelf, maar om het belang die de 'moeilijke' thema's hebben. 'The beast that shouted love at the heart of the world' is één van de beste voorbeelden dat hedendaagse SF best in staat is om op een literair verantwoorde wijze dingen te doen die de klassieke literatuur door zichzelf opgelegde beperkingen niet kan doen.
In maart 1967 verschijnt in 'If I have no mouth and I must scream', een intelligent verhaal dat een verschrikkelijke weerspiegeling van de mens geeft. Een geweldige komputer heeft bepaalde neigingen van de mens overgenomen en.....
Geschreven in een beknopte, zuivere stijl met een einde dat even veelzeggend als schokkend is.
In oktober van 1968 publiceert hij 'Try a dull knife', een verhaal dat je als lezer direkt aanspreekt. Het gaat om vampirisme maar om een al te veel voorkomend vampirisme, het vampirisme van de ene mens die de andere wil bezitten, 'opeten', weggooien, vergeten.. Ongelooflijk goed verhaal.
'Nothing for my Noon Meal' verscheen in Mei 1958 (de chronologische volgorde van de werken van Ellison is in dit essay van geen belang) in Nebula Science Fiction en het behandelt het thema van de abnormaal gevormde mens op een sublieme manier en even 'reëel' als een klassieke roman dat zou doen.
In 1959 verscheen "The time of the Eye', een verhaal over een Vietnamsoldaat die een zware zenuwinzinking gehad heeft door de gruwelen van de oorlog en die in het 'instituut' waarin hij zit wanhopig naar liefde zoekt om dan fataal te ontdekken dat de gruwel overal heerst, dat er geen oorlog voor nodig is.
Harlan Ellison is bitter en schokt soms erg diep, maar daardoor alleen al heeft hij waarde. Hij werpt allerlei deuren open en ontziet niets of niemand, ook zichzelf niet, maar het is net dat nieuwe bloed dat de klassieke literatuur vroeger had (begrijp me goed : ik ben niet tegen klassieke literatuur omdat daar evenzeer

meesterwerken verschenen zijn) maar nu door zelfingenomenheid wel eens durft missen.
Ellison behandelt als geen ander het thema van de eenzaamheid. In juli 1964 behandelt hij met het verhaal 'Lonelyache' tot in de bitterste konklusies dit gegeven en elke lezer kan zijn eigen eenzaamheid in de 'naakte' woorden die de auteur blijkbaar in een diepe depressie heeft neergeschreven herkennen.
Alles tezamen (er zijn nog veel meer waardevolle verhalen) kan men van Ellison zeggen dat hij in de toekomst nog een evolutie zal ondergaan, een evolutie die meebepalend kan zijn voor SF. Het zijn groten als Ellison en anderen die we volgende malen zullen bespreken die de SF langzaam uit het slib halen.
Noteren we even om volledig te zijn dat uitgeverij BRUNA de eerste beslissende stap gezet heeft om Ellison in het Nederlands te brengen door een bundel verhalen van hem uit te geven. 'Helden van de Highway' heet die bundel en het is een goede keuze uit de verhalen van Ellison alhoewel ik vernomen heb dat de uitgeverij nu druk bezig is met de beste werken van Ellison te verzamelen en te vertalen voor een toekomstige bundel. Een prachtig initiatief.

GEKNACKTE LITERATUUR.

Een zekere Sus Elzen heeft zich verwaardigd om in Knack, 4e jaargang nr. 34, 21 aug. 1974, anders toch een zeer goed weekblad, een artikel over ' science fiction ' te schrijven.
Sus heeft overduidelijk zijn onwetendheid en zijn vooroordeel tegen het genre ten toon gespreid. Met gulle hand strooit hij halve waarheden en zwakke tesissen over de onwetende lezer die nog maar eens voorgehouden wordt dat 'science fiction' een 'paraliterair' genre is. Er heeft nog nooit iemand tegen mij gezegd wàt een ècht literair genre nou eigenlijk is, maar tja..
Op een bepaald moment zegt Elzen dat in een SF - verhaal alles mogelijk is en dat de auteur daarom met één voet (liefst met twee natuurlijk, maar dat durfde hij blijkbaar niet te schrijven) in de chaos staat. Als voorbeeld van zo'n chaos geeft hij Clifford D. Simak met zijn boek 'Time is the simplest thing ' (Het Roze Gevaar, Bruna) als voorbeeld.
Laten we eerst Sus van zijn susje doen draaien door te zeggen dat hij ongeveer gelijk heeft, maar dat het toch wel hoogst aangebrand lijkt dat hij een slecht boek heeft genomen van een doorgaans tamelijk middelmatig auteur. In het 'literaire' (ik lach) genre is negentig procent rommel en tien procent is van goed geniet baar tot meesterlijk. In de muziek is dat hetzelfde. In SF is dat ook hetzelfde. In SF zitten slechte dingen, maar ook meesterwerken die de genialiteit van klassieke werken zeker evenaren. Neem even een 'Heer van het Licht ' van Zelazny in handen, kijk naar een 'Time enough for love ' van Heinlein en naar 'Stand on Zanzibar' van Brunner .....
Maar ja, Sus kent die auteurs blijkbaar niet, zodat verdere argumentatie overbodig wordt.
Vervolgens wordt er gestipuleerd dat 'serieuze' auteurs met 'ernstig' werk niet aan SF doen. Het antwoord kan kort zijn : In 1970 geeft Ward Ruyslinck bij Manteau ' De Apokatastasis of het apocriefe boek van Galax Niksen ' uit.
Een meesterwerk, zeggen de kritici, nog nooit gezien, nog nooit ervaren.
Dát boek is 'science fiction' Sus, maar het staat er niet op, heh? Trouwens de term ' science fiction ', die door een ongelukkig toeval ingeburgerd is geraakt, wordt tegenwoordig hevig bekritiseerd en meer en meer vervangen door ' speculatieve fiction ' (spekulatieve fiktie).
Het is duidelijk dat de ' literaire roman ' meer en meer naar het essay voor insiders evolueert en dat SF (speculatieve fiction) meer en meer veld wint, dat het stilletjes waardevol is geworden.... en daarbij nog gewaardeerd.
Maar je hebt moed nodig om iets nieuws te kunnen aanvaarden. Meneer van Elzen heeft die moed blijkbaar niet.

Bob van Laerhoven.
September 1974.

Special Visual Effects by Ray Harryhausen Vol. 1. nr. 4. Spring 1974. Talos Publications, 3030 Ellen Street, Irving, Texas, 75062. 27, 5 x 21 cm. 88 bl. Prijs : 1, 50 dollar.

Ray Harryhausen is een "special visual effects " - technieker, gespecialiseerd in de " beeldje per beeldje " animatie-techniek. Hij is de schepper van allerhande miniatuurmonstertjes, draken, pterodactyles, brontosaurussen, dinosaurussen, allosauren, cyclopen, zeeserpenten enz. die, alhoewel op zeer kleine schaal gefilmd, kolossaal indrukwekkend op het filmscherm tekeer gaan. De grote initiator van deze animatie was Willis O'Brien de man die al vóór 1920 experimentele korte filmpjes maakte zoals " The Dinosaur and the missing link " en " The Ghost of Slumber Mountain ". Hij was de technieker in o. a. de films " The lost world " (1925) & (1960) van respectievelijk H. D. Hoydt en I. Allen; " The animal world " (1956) van I. Allen; " The giant Behemoth " (1958) van E. Laurié & D. Hickox. O'Brien's grootste, bekendste en onovertroffen schepping was evenwel de reuze-aap King Kong in de gelijknamige film van E. B. Schoedsack & M. C. Cooper (1933).
Ray Harryhausen bleef de " beeldje per beeldje "- techniek van zijn leermeester trouw, (in tegenstelling tot bv. de veel gebruikte gemaskerde levende dieren of figuranten) en wist zijn sporen te verdienen als technieker in o. a. de films " The seventh voyage of Sinbad " (1958) van N. Juran ; " The three worlds of Gulliver " (1960) van J. Sher ; " Jason and the Argonauts " (1963) van D. Chaffey ; " One million years B. C. " (1966) van D. Chaffey en " The valley of Gwangi " (1969) van J. O'Connolly.
Ziehier hoe Ray zijn werk omschreef tijdens een B. B. C. T. V. -uitzending in nov 1970 : " ... Ik heb meest te maken met die " special effects " waarvoor een bepaalde scène moet gebruikt worden die tijdens de gewone opnamen niet gefilmd kan worden. We hebben hier, bijvoorbeeld, een schets die precies zoals ze getekend is in de film moet komen. De enige manier waarop dat echt kan gebeuren is door gebruik te maken van "stop-motion animation", een onderdeel van "special effects "..... In feite doe ik hetzelfde als in de tekenfilm gebeurt, alleen gebruik ik geen tekeningen, maar wel drie-dimensionale modellen. Zoals u wel weet bestaat de film uit een serie beeldjes. We vertrekken van deze beeldjes en fotograferen beeldje per beeldje op de film. In " Gwangi " bijvoorbeeld moest de Allosaurus een lasso om de nek geworpen worden. Omdat je de lucht geen lasso kan omwerpen moesten we een mechanisme van dezelfde grootte als Gwangi op een speciale wagen construeren, waarrond de cowboy's dan hun lasso's gooiden. Achteraf werd de wagen op de film weggevaagd en vervangen door Gwangi. Dat kleine onderdeel van de film alleen kostte ons vier maanden werk ...
Ik hou bijzonder veel van Jason natuurlijk, omdat ik altijd al plannen had gehad met de Griekse mythologie. Hier heb ik een skelet uit de film waar het grote probleem erin bestond 7 menselijke skeletten te laten vechten met drie zwaardvechters. Aan dat klein stukje film hebben we vier en een halve maand gewerkt. Een skelet heeft nl. vijf beweegbare onderdelen, en we hadden 7 skeletten - dus moesten we 35 bewegingen uitvoeren voor ieder beeldje en al deze bewegingen moesten gesynchroniseerd worden met de zwaard-

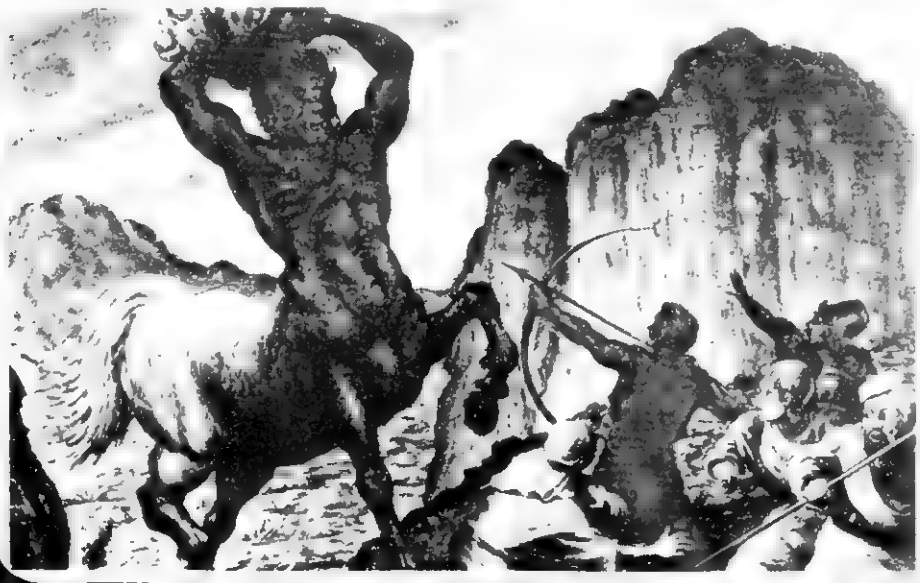

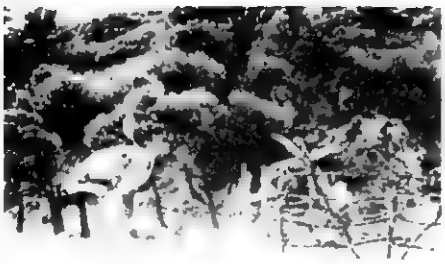

vechters. Het ging bijzonder traag. In sommige sequenties konden we gemiddeld slechts 2 voet film per dag afwerken..." Zo hebben we reeds een oogopslag achter de schermen van de niet zo bekende animatiewereld genomen. Het tijdschrift FXRH gaat echter veel verder, en weet de lezer tenminste op dat vlak meer waardering bij te brengen voor sommige niet al te hoog gekwoteerde films.
De samensteller Sam Calvin wijst in zijn "editorial" nl. op het feit dat bij voorstellingen van enkele van deze 'klassieke' films het publiek verveeld zit toe te kijken en bepaalde scènes gewoon belachelijk vindt. " Indien films die in 't verleden bewonderd werden voor hun technische vakmanschap thans het voorwerp van spot geworden zijn, dan moeten wij wel bezorgd zijn", merkt hij op. Men kan zich ook de vraag stellen of het meticuleus construeren van de monstertjes en de hele "stop-motion" animatie wel zin heeft. Na lezing van FXRH gaat men er toch wel anders over denken. De animatietechniek van de 3-D modellen wordt hier als een zuivere kunstvorm beschouwd, waar niet alleen de technische bekwaamheid maar ook de persoonlijkheid van de "schepper " een rol speelt. En er zijn natuurlijk ook films waarbij het publiek zich niet verveelt...
De inhoud van FXRH is overvloedig, en dat is wel te begrijpen vermits het voorgaande nummer al twee jaar geleden verscheen. Dat nummer is natuurlijk niet meer te verkrijgen. Het tweede deel van een vraaggesprek met R. H. en Charles Schneer, produktieleider van verschillende films waaraan R. H. heeft meegewerkt, bevat toch voldoende interessante gegevens om voor meer dan de helft te bevredigen. Deze Schneer krijgt in een navolgend artikel nog een extra zegje. Een tweede uitvoerig vraaggesprek heeft plaats met Kervin Mathews, de acteur in o. a. "The three worlds of Gulliver " en " The 7th voyage of Sinbad ". Op het technisch vlak ontdekken we een paar verduiveld interessante artikelen. Vooreerst een artikel van Marc Wolf over R. H. 's lucht- en vliegcreaties, waarbij enkele moeilijkheden worden verklaard i. v. m. het animeren van pterodactyles en andere vogels, vliegende schotels, harpies enz. D. M. Massano onderzoekt enkele van Ray's eerste scheppingen, nog vóór de kunstenaar als assistent bij Willis O'Brien met " Mighty Joe Young "(1949) van E. B. Schoedsack debuteerde.
Sam Calvin onderzoekt ad fundum de technische en stijlverschillen tussen W, O'Brien , R. H. en Jim Danforth, een derde grootmeester, medewerker aan o. a. de films " Jack the giant killer " ; " The seven faces of Dr. Lao " en " The wonderful world of the Brothers Grimm".
Dan bevat het tijdschrift nog een uitvoerige bespreking van Ray's laatste film " The Golden Voyage of Sinbad ", waarin enkele verbluffende imaginaire wezens tot leven komen ; enige bladzijden met brieven van lezers en tenslotte een bespreking van het werk van R. H. himself : " Film Fantasy Scrapbook ", uitgegeven te Cranbury, New Yersey door A. S. Barnes & Co.
Dit boek, dat zich tot het grote publiek richt, bevat wel enige technische informatie en verklaart enkele technische termen als " front projection - traveling matte - sodium backing process - blue backing - perspective photography - split-screen - enz. alsook enige informatie over het " Dynamation process " dat door R. H. ontwikkeld werd voor de film " The 7th voyage of Sinbad ". Maar voor de fans, die er veel liever enkele technische R. H. - geheimen en zeldzame foto's in hadden willen zien, blijkt het boek een flop te zijn. De stripliefhebber, wiens belangstelling ook wel even naar andere terreinen uitgaat (en zeker die, die met beweging te maken hebben) moet dus beslist kennis nemen van deze ongetwijfeld boeiende, interessante en kunstzinnige animatiewereld. Hij kan er heel wat bij leren.

S. J.

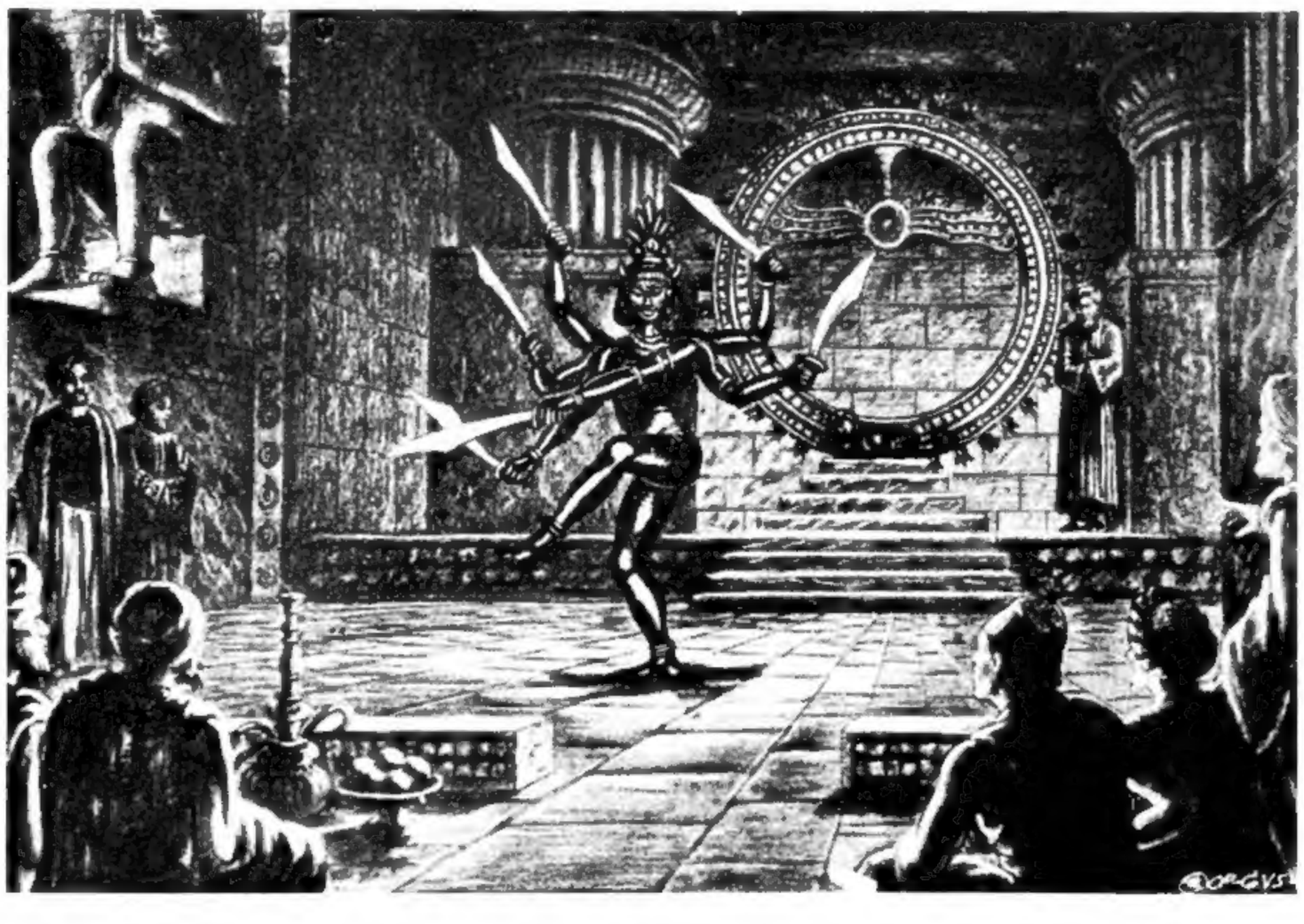

NIEUWS ~ NIEUWS ~ NIEUWS ~

BABERIBA. Haarlem, Oberon, 1974. 27.5 x 20.5 cm. 64 bl. Kleur. Prijs : ƒ 2.95 voor het introductienummer. Latere nummers zouden ƒ 3,95 kosten.

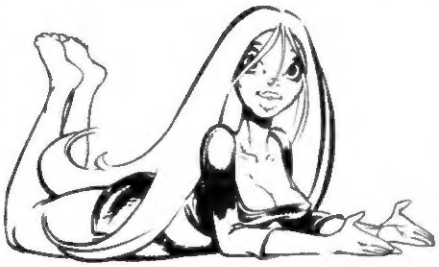

Toen het Franse stripweekblad "Pilote" enige tijd terug maandelijks ging verschijnen, beweerde de redactie de formule van de toekomst voor weekbladen zoals het hunne te hebben gekozen. Baberiba, een geheel nieuw Nederlandstalig stripblad, zou, naar ik meen, indien de verkoop van het introductienummer lekker zit, ook maandelijks gaan verschijnen. Heel veel verschil met Pilote zit er dan trouwens niet op, vooral niet omdat er al een aantal strips uit 't Franse blad werden overgenomen (Lob - Clavé - Gotlib - Alexis - Fred - Bretecher). Bovendien heeft Pilote ook al een poosje een "hostess" in dienst, nl. "Sweet Delice" die zelfs vanaf het 5e nummer okt. 1974 eigen avonturen beleeft door Loro geschreven en getekend.

Wij hopen dat hoofdredacteur Frans Buissink en zijn adjunct Jan van Erp ook plannen koesteren in dit verband met Baberiba, een schone juffrouw die in elk geval zoveel belangstelling verdient als de strips die ze voorstelt.
Ander vreemd materiaal wordt gebracht door Don Lawrence die op teksten van genoemde redacteuren een verhaal over de jacht, het algemeen thema voor dit introductienummer trouwens, mooi op zijn aquarel-achtige manier in beeld heeft gebracht. Jacovitti is er ook met " Sjef, de super-speurneus " of in 't Italiaans " Cip l' Arcipoliziottto ", met drie t's, en ook Dik Browne en zijn " Hägar, de verschrikkelijke " zijn buitenlands.
Zou er nog wel plaats voor Nederlandse medewerkers zijn ? Laten wij eens kijken. De omslag, die wel wat beter kan, is van Fred Julsing, die ook een 10 blz. lang verhaal van " Pepper Grimpoon en de jacht op het monster zonder waarde " in strip omzette en bovendien nog de tijd vond om een leuke poster met in de hoofdrol Cruyff, te maken.
Henk Kuypers is ook een Pep-medewerker die 4 grappige bladzijden " Talentenjacht" produceerde en Jos Looman, eveneens Pep-artist, gaat tenslotte met 8 bladzijden science-fiction op " Jacht naar geluk ". Waarschijnlijk zullen in de komende nummers van Baberiba nog andere Nederlandse auteurs hun bijdragen leveren. De meeste strips vervolgen nl. niet zodat heel wat variaties en ook verassingen mogelijk worden.

S. J.

AANRADERS

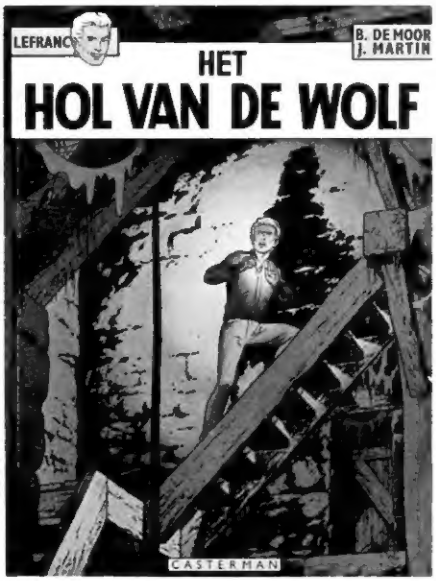

NIEUWS ~ NIEUWS ~ NIEUWS ~

TELEGRAMMEN.

Eerst het denderendste nieuws : EEN DERDE BUNDEL " KRAZY KAT " KOMIX IS OP KOMST BIJ DE REAL FREE PRESS IN AMSTERDAM ! Een staande ovatie graag ! Het 10e nummer van MEDIASCENE, het blad waarin een zekere Jim Steranko het voor 't zeggen heeft, is een science fiction nummer. Naast het vele nieuws over films, boeken en strips vinden wij er enige informatie over de " Planet of the apes "-films, S. F. op de Amerikaanse T. V., de film " The Terminal Man ", Flash Gordon, E. C. en de S. F.-pulps. Hou rekening met het feit dat Mediascene zich tot een vrij breed publiek richt. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld CISO - STRIPGIDS die zich alleen maar tot die Nederlanders richt die het nut inzien van zo nu en dan ook eens een Mediascene te kopen en te lezen. Lap, die zit ! OLTRETOMBA, het vieze boekje dat door De Vrijbuiter in Tilburg en De Schorpioen in Strombeek-Bever wordt uitgegeven, verschijnt nu in kleur. Bepaalde zaken waarover men niet spreekt komen dan natuurlijk beter tot hun recht. GRAMMOFOONPLATENRUBRIEK voor diegenen die ook eens wat anders willen dan alleen maar strips. Enkele klassieke Pop-L. P.'s : " Abbey Road " van de Beatles ; " Ziggy Stardust " van Bowie ; " Déja Vu " van Crosby, S. N. & Young ; " After the Gold Rush " van Neil Young ; " Elton John " van Elton John ; " Berlin " van Lou Reed ; " Stranded " van Roxy Music ; " Aqualung " van Jethro Tull ; " Quadraphenia " & " Tommy " van The Who ; " Fragile " van Yes. Volgende keer meer. NATIONAL LAMPOON bestaat nog steeds. En Bodé tekent er nog altijd voor. Maar " Cheech Wizard " werd er vervangen door " Machines " van dezelfde Bodé. De regelmatige bijdragen van Bobby London en Shary Flenniken met respektievelijk " Dirty Duck " en " Trots & Bonnie " zijn ook niet mis. BRIEVENRUBRIEK : Mijnheer, waar kan ik het laatste album van Suske & Wiske verkrijgen ? Antwoord : Kom uit je graf en zoek een boekhandel op. THE SIX MILLION DOLLAR MAN is er maar een halve waard. In RAN TAN PLAN nr. 31 vinden we naast de vervolgartikelen een vraaggesprek met Marcel Dehaye, de man die van 1958 tot 1965 hoofdredacteur van " Tintin " (Kuifje) is geweest ; artikelen over het weekblaadje " Far West ", TIMOUR en J. A. Richardson + een strip van deze laatste. 't Is nog altijd de moeite waard om te lezen.
" SCHTROUMPF, Les Cahiers de la Bande Dessinée " nr. 25 gaat helemaal over Jean Giraud, de tekenaar van o. a. Blueberry. Die ken je natuurlijk wel. Het 26e nummer zou Jean-Claude Forest behandelen, een van de belangrijkste tekenaars voor het Franse beeldverhaal alsook de strip in 't algemeen, gelet op de invloed die zijn " Barbarella " op het medium en al de herrie er om heen heeft gehad. Zonder Barbarella zou er misschien geen Schtroumpf hebben bestaan. Waarom wachten ze dan tot nr. 26 om die man door te lichten ?
Het 4e nummer 1974 van TERRA is uit. Het bevat meest korte verhalen. Idem voor het derde nummer van INFO, met Manuel van Loggem, Bob van Laerhoven en Marie Louise Guns. Deze Info, gefusioneerd met J. C. Raasveld's Belgische fanzine " Trifid " bevat bovendien een artikel over de Perry - Comics, een verslagje over Eurocon II in Grenoble (EN NIET IN BRUSSEL) en inlichtingen over de Franse auteur Pierre Bardet, alias Claude Avice die vooral space-opera-werken publiceerde bij Fleuve Noir in de reeks Anticipation. Lees er eens een werkje van, en valt het mee, lees er dan twee.
EN DAN NU.....taratatataaa!!! Bazuinengeschal. CISO-PRIJSVRAAG 3. Neem de vorige Stripgids. Dat is nr. 3. Niet bang worden.... zij kan niet bijten. Op bladzijde 2 staan drie illustraties nl. Enorma van Bilbrew, Copperhead van Lomax en een niet nader gespecifieerde illustratie van een Belgische tekenaar. De vraag is : Van welke Belgische tekenaar is deze illustratie ? Antwoorden te sturen naar het redactieadres : J. Smet, Veldekensstraat 2, 2300 TURNHOUT, België. " To know or not to know, that's the answer ". Het tweede deel van " Les aventures de Thyl Ulenspiegel " : " Fort Amsterdam " van W. Vandersteen is verschenen bij Ran Tan Plan, Av. van Volxem 435, 1060 Brussel. 220 BF (+ B. T. W.). HAGA nr. 12/13 spreekt uitvoerig over Pellos en Jijé. HAGA nr. 14/15 heeft het vooral over Bonvi, plus Marcello en zijn Docteur Justice in " Pif ". HAHA. Onze medewerker B. v. L. won de " Sfan Award " 1974 voor het kort verhaal " Wandelend rond Kennedy ". Wij hebben enkel bekwame medewerkers in dienst. In afwachting van het verschijnen van de nieuwe avonturen van Kuifje, die nu al een paar jaartjes op zich laten wachten, kan men zich amuseren door een beetje met de oude Kuifje-strips te spelen. Een zekere Michel Demarets kwam op het idee en Casterman publiceerde al twee titels : Spelen met Kuifje in Syldavië en Spelen met Kuifje op Molensloot. Spelen, spelen, spelen maar....altijd gewonnen.
"L'Erotisme dans la bande dessinée " een " enquête " door Georges Revers verscheen in CINE REVUE nr. 42, 17 okt. 1974. PEP kreeg de Trophées Haga 1974 als beste buitenlands stripblad. Waarom krijgt de CISO-STRIPGIDS nooit eens een prijsje ? Whèèè whèèè whèèè !!!
De Standaardgroep-dagbladen " DE STANDAARD " en " HET NEIUWSBLAD " tonen merkbare verschillen. Het Nieuwsblad is een beetje gevulgariseerd en bevat ook materiaal dat nooit door De Standaard zou opgenomen worden. Zo bevat de Standaard ook merkelijk meer sport. De strips, populair medium bij uitstek, zijn er wel allemaal bij opdat de intellectuele lezers van De Standaard hun dagelijks strip-verzetje, dat ze zeer zeker op prijs stellen zouden hebben. Het weze hun gegund, maar waarom hebben ze er dan niet meer waardering voor ? In MIMO van 3 nov. 1974 nr. 1989 verscheen een OMTRENT ROBA. Volgende Stripgids : Jef Nijs + Basil Wolverton. Zegt het voort. De IJsroomprent die we vorig nummer tussen het nieuws op bl. 27 verloren hadden geplaatst kwam uit het boek " Original Art Deco Designs " door W. Rowe, uitgegeven bij Dover Publications te New York in 1973. Indien jullie braaf zijn drukken we er nog een prent van af in dit nummer.

S. J.

STRIPGIDS 4.
DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT.

december 1974.
Uitgever :
Brabantia Nostra,
Vogelenzanglaan 3,
Breda. Nederland.

Redactie :
J. Smet,
Veldekensstraat 2,
2300 Turnhout. België.

Eindredactie : C. Coenders.

Opmaak : Gijs Mertens , Breda.

De auteurs blijven verantwoordelijk voor hun bijdragen.
Manuscripten, artikelen enz. te zenden aan het redactie-adres.
Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd zonder toestemming van de uitgever.

Copyright.
Strip Dr. Jeckyll & Mr. Hyde : Standaard.

Distributie :
Voor Nederland : Standaard Uitgeverij, Etten - Leur.
Voor België : Standaard Uitgeverij Antwerpen.

CISO 16 HFL 4.95 BFRS. 69

GOMMAAR TIMMERMANS

FIDEEL DE FLUWELEN RIDDER

CISO 10 HFL 4.95 BFRS. 69

DE HEMELD VAN DE GROTTEN

„DE BLAUWE SPERWER

BRABANTIA NOSTRA

CISO 12

JACQUES LAUDY

HASSAN EN KADDOER

CISO 17 HFL 4.95 BFRS. 69

CHARLIER HUBINON

DE BUCK DANNY STORY

de ondergang van de „bismarck„

CISO 11

RYSSACK

PETRUS KWISPEDOL

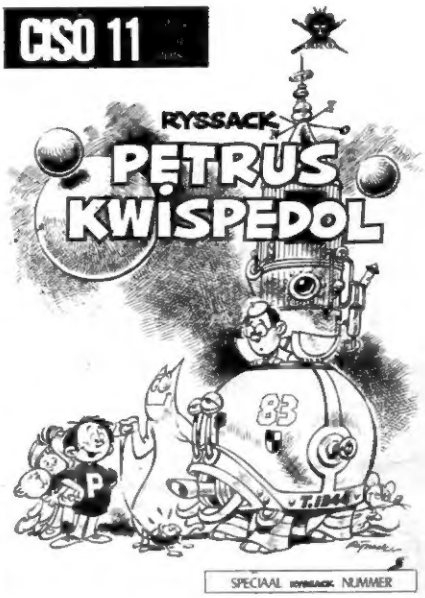

BRABANTIA NOSTRA

SPECIAAL RYSSACK NUMMER

CISO 13 HFL 4.95 BFRS. 69

BOB DE MOOR

DE LEEUW VAN VLAANDEREN

De Slag der Gulden sporen

CONSCIENCE EN HET BEELDVERHAAL

BOB DE MOOR

DE KERELS VAN VLAANDEREN

CISO 14 HFL 4.95 BFRS. 69

BERT BUS

OLAF NOORD, REIST IN DE TIJD

3de CISO SCIENCE FICTIONNUMMER

CISO 15 HFL 4.95 BFRS. 69

WILLY VANDERSTEEN

RIDDER GLORIANT

DE STAALBLAUWE BOEDDHA